

Bundel – 03 Commissie Bestuurszaken, Communicatie en Financiën van 31 mei 2024

Agenda bijlagen

- 00 Agenda CBCF 31 mei 2024
Concept CBCF verslag 31 mei 2024
- 1 Opening
- 2 Vertrouwelijk verslag vergadering CBCF gehouden op 22 maart 2024
- 3 Verslag vergadering CBCF gehouden op 22 maart 2024
02 CBCF 24–26 Concept CBCF verslag 22 maart 2024
- 4 Gezamenlijke communicatiestrategie
- 5 Oprichting CERT–Water
(bijlage CBCF 24–28a en b. Ter oriëntatie).
In aanwezigheid van Marcel Tegelaar (ministerie van IenW) en Nicole de Keijzer (Unie).
Gevraagd besluit:
De CBCF wordt gevraagd om:
1. via deze notitie, de daarbij behorende bijlage en een presentatie in uw vergadering door medewerkers van het ministerie van IenW kennis te nemen van het voornemen van het ministerie van IenW om een sectoraal Computer Emergency Response Team (CERT) voor de watersector op te richten, waarin in eerste instantie de waterschappen samen met Rijkswaterstaat participeren;
2. te bespreken onder welke randvoorwaarden de waterschappen met Rijkswaterstaat zouden willen samenwerken in een CERT–Water;
3. aan te geven wat er nog nodig is om als waterschappen in het najaar tot besluitvorming over de oprichting van een CERT–Water te komen.
05 CBCF 24–28a Oplegnotitie Oprichting CERT–Water
05 CBCF 24–28b Bijlage Achtergrondinformatie bij oprichting CERT–Water
- 6 Kadernota voor begroting 2025 Unie van Waterschappen
Gevraagd besluit:
Het CBCF wordt gevraagd de Ledenvergadering positief te adviseren om de genoemde thema's en ontwikkelingen verder uit te werken in een begroting 2025, met als uitgangspunt om de contributiestijging te beperken tot de gewogen indexatie van 4%.
06 CBCF 24–29 Kadernota voor begroting 2025 Unie van Waterschappen
- 7 Nieuwe profielen huishoudens en bedrijven t.b.v. lastenontwikkeling
Gevraagd besluit:
De CBCF wordt gevraagd te besluiten dat voor de belastingjaren 2025 t/m 2028 in Uniepublicaties bij het berekenen van de lastendruk van waterschapsbelastingen wordt uitgegaan van:
1. de WOZ–waarden zoals weergegeven in de derde kolom van onderstaande tabel:
*WOZ–waarde in periode
Profiel 2021 t/m 2024 2025 t/m 2028 Huishoudens € 250.000 € 370.000 Agrarisch bedrijf € 500.000 € 520.000 Groothandel € 2.600.000 € 2.700.000 Voedingsmiddelenproducent € 13.000.000 € 13.500.000 2. 60 ha als areaal landbouwgrond voor het profiel agrarisch bedrijf, waar voor de periode 2021 t/m 2024 50 ha is gehanteerd.*
07 CBCF 24–30 Nieuwe profielen huishoudens en bedrijven belastingontwikkeling
- 8 Mededelingen
08.01 CBCF 24–31 (Mededeling Projectenkalender waterschapsmarkt 2024–2025)
08.02 CBCF 24–32a (Mededeling Brief bij gezamenlijke reactie Aanbestedingswet)
08.02 CBCF 24–32b (Mededeling Bijlage Gezamenlijke reactie wetsvoorstel Rechtsbescherming bij aanbesteden)
08.03 CBCF 24–33 (Mededeling Stand van zaken aanpassing belastingstelsel)
08.04 CBCF 24–34 (Mededeling Zuiveringsheffing huishoudens op basis van drinkwaterverbruik)
08.05 CBCF 24–35 (Mededeling Financiering Gemeenten Provincies)
08.06 CBCF 24–36 (Mededeling Verslaggevingsregels waterschappen)
08.07 CBCF 24–37 (Mededeling Rechtmatigheidsverantwoording waterschappen)
08.08 CBCF 24–38 (Mededeling Verzamelbrief Digitalisering maart 2024)
08.09 CBCF 24–39 (Mededeling Update Bedrijfsvergelijkingen)
- 9 Rondvraag
- 10 Sluiting

BEZOEKADRES

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

Commissie Bestuurszaken, Communicatie en Financiën

datum	ons kenmerk	contactpersoon
10 mei 2024	123071/KTC	Eric Arnts
betreft	uw kenmerk	e-mail
Vergadering CBCF 31 mei 2024	-	earnts@uww.nl

AGENDA voor de vergadering van de commissie Bestuurszaken, Communicatie en Financiën te houden op:

**Vrijdag 31 mei 2024, bij het Waterschapshuis, Stationsplein 89 in Amersfoort,
Vergaderzaal 1.30 IJssel, aanvang 10.00 uur.**

1. Opening.
2. Vertrouwelijk verslag vergadering CBCF gehouden op 22 maart 2024 (bijlage CBCF 24-27. Ter vaststelling).

Toegezonden per e-mail.

3. Verslag vergadering CBCF gehouden op 22 maart 2024 (bijlage CBCF 24-26. Ter vaststelling).

BESPREEKPUNTEN

4. Gezamenlijke communicatiestrategie (Ter oriëntatie)

In aanwezigheid van Mireille Noorlander (Unie)

5. Oprichting CERT-Water (bijlage CBCF 24-28a en b. Ter oriëntatie).

In aanwezigheid van Marcel Tegelaar (ministerie van IenW) en Nicole de Keijzer (Unie).

Gevraagd besluit:

De CBCF wordt gevraagd om:

1. via deze notitie, de daarbij behorende bijlage en een presentatie in uw vergadering door medewerkers van het ministerie van IenW kennis te nemen van het voornemen van het ministerie van IenW om een sectoraal Computer Emergency Response Team (CERT) voor de watersector op te richten, waarin in eerste instantie de waterschappen samen met Rijkswaterstaat participeren;
2. te bespreken onder welke randvoorwaarden de waterschappen met Rijkswaterstaat zouden willen samenwerken in een CERT-Water;
3. aan te geven wat er nog nodig is om als waterschappen in het najaar tot besluitvorming over de oprichting van een CERT-Water te komen.

6. Kadernota voor begroting 2025 Unie van Waterschappen (bijlage CBCF 24-29. Ter advisering aan de Ledenvergadering).

Gevraagd besluit:

Het CBCF wordt gevraagd de Ledenvergadering positief te adviseren om de genoemde thema's en ontwikkelingen verder uit te werken in een begroting 2025, met als uitgangspunt om de contributiestijging te beperken tot de gewogen indexatie van 4%.

HAMERSTUKKEN

7. Nieuwe profielen huishoudens en bedrijven t.b.v. lastenontwikkeling (bijlage CBCF 24-30. Ter besluitvorming).

Gevraagd besluit:

De CBCF wordt gevraagd te besluiten dat voor de belastingjaren 2025 t/m 2028 in Uniepublicaties bij het berekenen van de lastendruk van waterschapsbelastingen wordt uitgegaan van:

1. de WOZ-waarden zoals weergegeven in de derde kolom van onderstaande tabel:

WOZ-waarde in periode Profiel	2021 t/m 2024	2025 t/m 2028
Huishoudens	€ 250.000	€ 370.000
Agrarisch bedrijf	€ 500.000	€ 520.000
Groothandel	€ 2.600.000	€ 2.700.000
Voedingsmiddelenproducent	€ 13.000.000	€ 13.500.000

2. 60 ha als areaal landbouwgrond voor het profiel agrarisch bedrijf, waar voor de periode 2021 t/m 2024 50 ha is gehanteerd.

8. Mededelingen (bijlage CBCF 24-31 t/m 24-39. Ter kennisname).

- 8.1. Projectenkalender Waterschapsmarkt 2024-2025
- 8.2. Reactie op wetsvoorstel Rechtsbescherming bij aanbesteden
- 8.3. Stand van zaken aanpassing belastingstelsel
- 8.4. Zuiveringsheffing huishoudens o.b.v. drinkwatergebruik
- 8.5. Stand van zaken nieuwe financieringssystematiek gemeenten en provincies
- 8.6. Verslaggevingsregels
- 8.7. Rechtmatigheidsverantwoording en accountantscontrole
- 8.8. Verzamelbrief Digitalisering maart 2024
- 8.9. Update bedrijfsvergelijkingen

9. Rondvraag

10. Sluiting

Verslag **Concept**

Onderwerp

CBCF 31 mei 2024

Auteur

Eric Arnts

Aanwezig

Vincent Lokin (voorzitter CBCF), Jakob Bartelds (Hunze en Aa's), Vincent Bergsma (voorzitter WBDD), Remco Bosma (Hollands Noorderkwartier), Simon Deurloo (Amstel, Gooi en Vecht), Carlo van Dijk (Vallei en Veluwe), Piet van der Eijk (Hollandse Delta), Joël Scherrenberg (Aa en Maas), Ellen Hemmers (Vechtstromen), Remco van Maurik (Fryslân), Carla Michielsen (Scheldestromen), Peter Ouwendijk (Delfland), Rogier van der Sande (voorzitter Uniebestuur), Jos Verdoold (Schieland en Krimpenerwaard), Tom Vereijken (Zuiderzeeland), Bert Wiersema (Noorderzijlvest), Floor Wissing (Rijn en IJssel), Nanda van Zoelen (Stichtse Rijnlanden), Marianne Krug (Unie), Eric Arnts (Unie, verslag).

Gasten

Marcel Tegelaar (ministerie van IenW), Coenraad Doeser (het Waterschapshuis), Nicole de Keijzer, Willem Wensink, Mireille Noorlander, Jasper van Veen en Marc Tegelaar (allen Unie).

Afwezig

Melinda Boons (Rivierenland), Marc Breugelmans (Limburg), Mario Jacobs (Aa en Maas) vervangen door Joël Scherrenberg, Frank van Oorschot (Hollandse Delta) vervangen door Piet van der Eijk, Hans Pereboom (Drents Overijsselse Delta) waargenomen door Ellen Hemmers (Vechtstromen) en Floor Wissing (Rijn en IJssel), Erik de Ridder (De Dommel) en Kees Jan de Vet (Brabantse Delta) waargenomen door Joël Scherrenberg (Aa en Maas), Jan de Vries (Rijnland) vervangen door Rogier van der Sande.

1. Opening.

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen welkom.

Joël Scherrenberg meldt dat hij structureel de plaats in deze commissie inneemt voor Mario Jacobs.

Vincent Bergsma stelt zich voor als nieuwe opvolger van de Werkgroep Bedrijfsvoering, Digitalisering en Dienstverlening. Vincent is sinds begin 2023 secretaris-directeur van Waterschap Hollandse Delta.

Rogier van der Sande geeft een korte toelichting op het Hoofdlijnakkoord. Het Uniebestuur maakt zich zorgen over (de uitvoerbaarheid van) de thema's waterkwaliteit, NPLG, WaterBodemSturend en Herijking HWBP. Veel onderwerpen moeten nog verder worden uitgewerkt. Daar zit ruimte maar daarvan is ook niet bekend welke kant het opgaat. Wel is het zo dat wat er qua geld niet instaat er ook niet meer inkomt.

De inzet blijft de huidige reeds ingezette lijn. Als het regeerprogramma bekend is, voert de Unie opnieuw een omgevingsscan uit.

Remco Bosma vraagt zich af welke situatie er ontstaat als de huidige doelen blijven bestaan maar er geen geld voor is. Hij roept op om hier tijdig het gesprek over te voeren.

Rogier van der Sande antwoordt dat we blijven doen wat we moeten doen. Als er geen geld (meer) is, leggen we de verantwoordelijkheid bij het Rijk. Het gesprek wordt al gevoerd in de Commissie Waterketens en Emissies.

Nanda van Zoelen spreekt haar waardering voor de medewerkers van de Unie uit voor de snelle analyse van en de webinars over het hooflijnakkoord. Zij verwacht vanwege de onervarenheid van het nieuwe kabinet veel vragen voor de Unie.

Rogier van der Sande complimenteert de medewerkers van de Unie met het werk dat is verzet.

De voorzitter meldt dat er voor een ieder de factsheet Overzicht wet- en regelgeving Dienstverlening/Transparantie op tafel ligt. De factsheet geeft een overzicht van de enorme hoeveelheid wet- en regelgeving die in uitvoering is of op ons afkomt over dienstverlening en transparantie.

Verder vraagt de voorzitter aandacht voor de internetconsultatie NIS2/CER. Dit betreft Europese regelgeving die vertaald is naar Nederlandse wetgeving voor cyberbeveiliging (NIS2) en fysieke beveiliging (CER). De Unie zal namens de waterschappen reageren waarvoor de reacties worden opgehaald via o.a. de volgende overleggen:

- Coördinatoren Informatieveiligheid Waterschappen (CIW);
- Coördinatoren Privacy Waterschappen (CPW);
- Functionarissen Gegevensbescherming Waterschappen (FGW);
- Uitvoerend Overleg (UO) van het hWh programma Informatieveiligheid en Privacy;
- I-Platform (CIO's waterschappen);
- Vereniging van Zuiveringsbeheerders (VvZB);
- Juristennetwerk Unie van Waterschappen.

Tot 23 juni a.s. kan op de voorgestelde wetgeving worden gereageerd. Wanneer de reactie van de Unie bestuurlijk relevante punten bevat, zal er een extra digitale CBCF worden belegd.

Simon Deurloo meldt dat zijn waterschap, Amstel, Gooi en Vecht een voorgenomen besluit heeft genomen tot opsplitsing van Waternet, het samenwerkingsverband met de gemeente Amsterdam. Waternet is een fantastische organisatie waar goede mensen werken. De problemen die zich voordoen zijn vooral bestuurlijk van aard en hebben niet te maken met de organisatie zelf.

De voorzitter deelt mede dat de omschrijving van agendapunt 4 moet zijn 'Publiekscommunicatie, de corporate story waterschappen'.

De agenda wordt vastgesteld.

2. Vertrouwelijk verslag vergadering CBCF gehouden op 22 maart 2024

De CBCF stelt het verslag ongewijzigd vast.

3. Verslag vergadering CBCF gehouden op 22 maart 2024

De CBCF stelt het verslag ongewijzigd vast.

Joël Scherrenberg vraagt naar de voortgang van de herijking van het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Marianne Krug antwoordt dat de herijking loopt en na de zomer op de agenda van de CBCF zal komen.

Bespreekpunten

4. Publiekscommunicatie, de corporate story waterschappen

In aanwezigheid van Willem Wensink, Mireille Noorlander en Jasper van Veen (Unie).

Rogier van der Sande leidt het agendapunt in door toe te lichten dat de publiekscommunicatie in twee lagen is opgesplitst, namelijk de landelijke (Unie)communicatie en de specifieke communicatie voor ieder waterschap zelf. Eén en ander in onderlinge samenhang met elkaar.

Voor nu is het agendapunt informierend. Na de zomer volgt de besluitvorming in deze commissie.

Mireille Noorlander licht aan de hand van een presentatie de opzet van de publiekscommunicatie toe. Deze presentatie is ook in het Uniebestuur geweest waarbij de volgende opmerkingen zijn gemaakt:

- schoon, voldoende en veilig water is niet vanzelfsprekend. Dat is een negatieve insteek, maar geeft wel de urgentie weer;
- mee bewegen met water en het ritme van water is te veel beeldspraak. Zeg wat je bedoelt;
- belofte zit te veel op waterveiligheid, het kan breder getrokken worden door te zeggen: In harmonie leven met water in een land dat onlosmakelijk verbonden is met water.

Carla Michielsen vindt het een goede opzet waarmee ook een goed verhaal gehouden kan worden over de financiën.

Remco Bosma ziet het stedelijk gebied graag zichtbaarder terugkomen. Daarnaast zou de communicatie meer kunnen plaatsvinden vanuit wat belastingplichtigen ervaren.

Simon Deurloo zou het woord 'balans' niet willen gebruiken.

Carlo van Dijk sluit zich aan bij de reactie van het Uniebestuur.

Wat Remco van Maurik betreft mag de communicatie nog wel wat scherper, vooral ten aanzien van Water en Bodem Sturend.

Jos Verdoold pleit voor meer besef dat 2/3 van Nederland onder NAP leeft. Er moet meer aandacht zijn voor het belang van water. De presentatie focust zich op weersextremen terwijl voor de waterschappen de klimaatverandering leidend is. Daar zou in de communicatie meer balans in kunnen worden gezocht.

Peter Ouwendijk is van mening dat je in de communicatie iets van dreiging moet laten zien waardoor het belang van waterveiligheid duidelijk wordt.

Floor Wissing merkt op dat 1/3 van Nederland niet onder de zeespiegel ligt en deze gebieden weer andere problemen kennen. Zij zou vanuit weersextremen willen communiceren aangezien dat dichterbij de beleving van de belastingplichtigen ligt.

Joël Scherrenberg mist als doelgroep het bedrijfsleven.

Rogier van der Sande bedankt de leden voor de gemaakte opmerkingen. Hij zegt dat dit een beeldvormende bespreking is, dat alle opmerkingen meegenomen worden en dat nog gekeken wordt hoe alles een plek kan krijgen.

Belangrijk is dat er naast een landelijk verhaal ook een lokaal verhaal mogelijk is.

Willem Wensink merkt op dat toegewerkt wordt naar een paraplu-verhaal dat voor ieder waterschap specifiek te maken is. Hij roept op om niet te wachten totdat de Unie daarmee klaar is maar nu al na te denken hoe hier binnen het eigen waterschap mee omgegaan kan worden.

De voorzitter bedankt de leden voor de inbreng.

5. Oprichting CERT-Water

In aanwezigheid van Marcel Tegelaar (ministerie van IenW), Coenraad Doeser (het Waterschapshuis) en Nicole de Keijzer (Unie).

De CBCF wordt gevraagd om:

- 1. via deze notitie, de daarbij behorende bijlage en een presentatie in uw vergadering door medewerkers van het ministerie van IenW kennis te nemen van het voornemen van het ministerie van IenW om een sectoraal Computer Emergency Response Team (CERT) voor de watersector op te richten, waarin in eerste instantie de waterschappen samen met Rijkswaterstaat participeren;*
- 2. te bespreken onder welke randvoorwaarden de waterschappen met Rijkswaterstaat zouden willen samenwerken in een CERT-Water;*
- 3. aan te geven wat er nog nodig is om als waterschappen in het najaar tot besluitvorming over de oprichting van een CERT-Water te komen.*

De voorzitter leidt het onderwerp in met de constatering dat er vanuit NIS2 maatregelen genomen moeten worden tot verbetering van de cyberveiligheid en weerbaarheid van essentiële diensten in de EU-lidstaten waaronder de diensten van de waterschappen. Eén van deze maatregelen is het inrichten van een sectoraal Computer Emergency Response Team (CERT). Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) neemt hierin het voortouw.

Marcel Tegelaar van het ministerie van IenW licht aan de hand van een presentatie toe wat de voornemens van het ministerie zijn en welke afwegingen daarbij moeten worden gemaakt. Deze week hebben de demissionaire ministers van Justitie en Veiligheid en Klimaat en Energie in antwoord op Kamervragen gemeld dat de Nederlandse implementatie van NIS2 pas in het tweede of derde kwartaal van volgend jaar zal plaatsvinden. Hierdoor ontstaat er enige ruimte in de planning en zou besluitvorming in de CBCF in november a.s. in plaats van september a.s. kunnen plaatsvinden.

Remco Bosma merkt op in de praktijk de kosten zullen toenemen ook al wordt er nu vanuit gegaan dat de kosten niet substantieel hoger mogen zijn. Daarnaast zullen de kosten voor beveiliging enorm blijven groeien als we de wens om steeds meer mogelijk te maken en te verbinden (connectiviteit) niet weten te beperken. Bezinning op dat vlak is nodig omdat de daarmee samenhangende kosten niet per definitie nodig en nuttig zijn voor een doelmatig waterbeheer. Tot slot merkt hij op dat door een onoverzichtelijke en gedeelde rolverdeling de aanvankelijke hoofdelijke aansprakelijkheid van NIS2 e.d. steeds meer buiten beeld komt.

Carla Michielsen merkt ten aanzien van de kosten op dat samenwerking tot minder meerkosten zal leiden.

Hij roept op de connectiviteit te vereenvoudigen. Onze systemen worden te complex waardoor ze niet meer goed te beheersen zijn. Bestuurdersverantwoordelijkheid ziet hij als een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Piet van der Eijk vindt dat er een goed voorstel ligt op basis waarvan een overstap kan worden gemaakt. Zijn zorg zit bij de beschikbaarheid en inzet van de goede mensen.

Simon Deurloo spreekt zich uit voor scenario 3. Hij zou graag zien dat de drinkwaterbedrijven ook meedoen. Ellen Hemmers en Tom Vereijken beamen dit laatste.

Ellen Hemmers en Floor Wissing vinden de (extra) kosten een punt van aandacht.

Verder vragen Floor Wissing en Remco van Maurik zich af wie nu eindverantwoordelijk is: de directie of de bestuurder.

Bert Wiersema vraagt aandacht voor een goede onderbouwing ten aanzien van een samenwerkingsverband of het oprichten van een nieuwe organisatie.

Jakob Bartelds vraagt zich af wat we meer krijgen en wat dat dan kost. Samenwerken kan erg duur worden. Ook hij pleit voor deelname van de drinkwaterbedrijven en vraagt zich af of ook provincies en gemeenten (die ook een watertaak hebben) mee gaan doen.

Jos Verdoold vindt dat de toegevoegde waarde van een CERT-water in verband met de hogere kosten goed opgeschreven moet worden. Bij het oprichten van een CERT-water moeten ook de verbonden partijen, zeker gezien een actueel incident in zijn eigen waterschap, nadrukkelijk worden meegenomen bij de nieuwe structuur, omdat deze vaak over het hoofd worden gezien als het om signalering van mogelijke cyberdreigingen gaat.

Peter Ouwendijk opteert voor scenario 3. De SOC-diensten mogen niet vertragen en naar zijn mening moeten de proces- en kantoorautomatisering ook onder het CERT-water vallen.

Joël Scherrenberg is het namens de drie Brabantse waterschappen eens met het voorstel. Hij vraagt naar de relatie met het Waterschapshuis en of er straks voldoende grip is op een nieuwe entiteit.

De voorzitter spreekt zijn waardering uit voor de zorgvuldige voorbereiding door het ministerie van IenW. Hij herkent een voorkeur in de CBCF voor scenario 3.

Marcel Tegelaar merkt op dat de kosten zullen toenemen door de zorgplicht die gaat gelden en doordat het CERT sectoraal is. Deze extra kosten worden door het ministerie van IenW gedragen. De SOC-diensten blijven bij het Waterschapshuis omdat dat een specifieke waterschapstaak is. De directeur van een waterschap is volgens de wet de bestuurder. De voorzitter merkt op dat de waterschapsbestuurder de rol van toezichthouder heeft en daarom voldoende op de hoogte moet zijn om deze rol met gezag in te kunnen vullen.

Bij een incident is een waterschap zelf in de lead. Wanneer bij een incident twee of meer waterschappen zijn betrokken, komt het CERT-water in beeld. Het ministerie van IenW heeft hierin geen rol.

De voorzitter constateert dat er nog veel vragen zijn en dat er nog veel duidelijk(er) moet worden. De gemaakte opmerkingen worden verwerkt in een voorstel dat in het najaar aan de CBCF zal worden voorgelegd. Verder merkt hij op dat nieuwe vragen altijd bij de Unie gesteld kunnen worden en niet hoeven te wachten tot een volgende CBCF.

6. Kadernota voor begroting 2025 Unie van Waterschappen

De CBCF wordt gevraagd de Ledenvergadering positief te adviseren om de genoemde thema's en ontwikkelingen verder uit te werken in een begroting 2025, met als uitgangspunt om de contributiestijging te beperken tot de gewogen indexatie van 4%.

De voorzitter zegt dat er dit jaar met de begroting 2024 door de Unie een stap gezet is in het oppakken van een aantal nieuwe onderwerpen en vraagstukken. In de voorliggende kadernota wordt deze lijn voortgezet. Het regeerakkoord kan nog van invloed zijn op deze lijn. Er wordt een stijging van 4% voorgesteld dat een samenstelling is van de verwachte inflatie en personeelskostenontwikkeling.

Joël Scherrenberg gaat namens de drie Brabantse waterschappen akkoord met deze kadernota. Hij vraagt zich af of de werkzaamheden van de Unie voor de Omgevingswet leiden tot minder kosten bij de waterschappen (pagina 2).

Jakob Bartelds mist bij de Kaderrichtlijn Water het IPO. Hij ervaart bij de uitvoering de meeste problemen bij de provincie.

Floor Wissing voelt zich gehoord in haar kritische opmerkingen bij de kadernota en begroting 2024. Ze vraagt of het lukt om de extra formatie in te vullen en of haar eerder gestelde vraag over de hertaxatie van het kantoorgebouw nog beantwoord kan worden.

Peter Ouwendijk vraagt of een indexering gelijk moet leiden tot een even hoge stijging van de contributie.

Piet van der Eijk vraagt naar de samenwerking met het Waterschapshuis ten aanzien van de digitale transformatie (pagina 1).

Nanda van Zoelen vraagt het Uniebestuur met voorstellen te komen wanneer mocht blijken dat er niet voldoende financiële ruimte is om de werkzaamheden uit te voeren.

De voorzitter dankt de leden van de CBCF voor de steun voor dit voorstel. Hij zegt dat de formatie over het algemeen op orde is. Een knelpunt is de personele capaciteit voor digitale transformatie.

Marc Tegelaar licht toe dat de hertaxatie van het kantoorgebouw het gevolg is van een herwaardering in 2013 waarop we nu langzaam inlopen.

De voorzitter stelt vast dat dit voorstel met een positief advies van de CBCF voorgelegd kan worden aan de Ledenvergadering.

Hamerstukken

7. Nieuwe profielen huishoudens en bedrijven t.b.v. lastenontwikkeling

De CBCF wordt gevraagd te besluiten dat voor de belastingjaren 2025 t/m 2028 in Uniepublicaties bij het berekenen van de lastendruk van waterschapsbelastingen wordt uitgegaan van:

1. de WOZ-waarden zoals weergegeven in de derde kolom van onderstaande tabel:

WOZ-waarde in periode Profiel	2021 t/m 2024	2025 t/m 2028
Huishoudens	€ 250.000	€ 370.000
Agrarisch bedrijf	€ 500.000	€ 520.000
Groothandel	€ 2.600.000	€ 2.700.000
Voedingsmiddelenproducent	€ 13.000.000	€ 13.500.000

2. 60 ha als areaal landbouwgrond voor het profiel agrarisch bedrijf, waar voor de periode 2021 t/m 2024 50 ha is gehanteerd.

De voorzitter merkt op dat voorgestelde WOZ-waarden gemiddelden zijn en per waterschap sterk kunnen verschillen. Ieder waterschap kan uiteraard zijn eigen berekeningen maken.

Joël Scherrenberg merkt namens waterschap Aa en Maas op dat een profiel voor het MKB wordt gemist. Floor Wissing sluit zich bij deze opmerking aan.

Floor Wissing vraagt of de berekening niet kan worden gebaseerd op de mediaan.

Peter Ouwendijk vraagt of de WOZ-waarde voor huishoudens om communicatieve redenen kan worden afgerond naar € 350.000 of € 375.000.

De voorzitter zegt toe dat onderzocht wordt of ook een MKB-profiel is samen te stellen. Voor een volgende keer zal ook gekeken worden naar de mediaan. Hij stelt voor de WOZ-waarde voor huishoudens niet af te ronden.

De voorzitter stelt vast dat de CBCF akkoord gaat met dit voorstel.

8. Mededelingen

8.1. Projectenkalender Waterschapsmarkt 2024-2025

Joël Scherrenberg vraagt hoe deze kalender zich verhoudt tot de vrijheid van waterschappen op de markt.

De voorzitter antwoordt dat deze kalender informatie áán de markt is maar geen afspraak mét de markt. Deze kalender heeft dus voor de waterschappen geen gevolgen.

8.2. Reactie op wetsvoorstel Rechtsbescherming bij aanbesteden

Geen opmerkingen.

8.3. Stand van zaken aanpassing belastingstelsel

Geen opmerkingen.

8.4. Zuiveringsheffing huishoudens o.b.v. drinkwatergebruik

Nanda van Zoelen merkt op dat een quick scan op dit onderwerp bij haar waterschap geen duidelijke conclusie heeft opgeleverd. Ze vraagt of de Unie is aangehaakt bij het vervolg van het proces door het ministerie van IenW.

Peter Ouwendijk zegt dat zijn waterschap in 2024 een onderzoek heeft uitgevoerd. Dit onderzoek is beschikbaar voor wie er in is geïnteresseerd.

De voorzitter antwoordt dat de Unie geen actieve rol heeft in het vervolg van het proces.

8.5. Stand van zaken nieuwe financieringssytematiek gemeenten en provincies

Joël Scherrenberg vraagt naar de stand van zaken van de korting op de WOZ-bijdrage van de waterschappen.

De voorzitter antwoordt dat dit onderwerp bij elk overleg over de nieuwe financieringssytematiek door de Unie aan de orde wordt gesteld. Het is (nog) niet duidelijk of er een koppeling tussen de korting en de financiering van gemeenten zal worden gelegd.

8.6. Verslaggevingsregels

Geen opmerkingen.

8.7. Rechtmatigheidsverantwoording en accountantscontrole

Geen opmerkingen.

8.8. Verzamelbrief Digitalisering maart 2024

Geen opmerkingen.

8.9. Update bedrijfsvergelijkingen

Geen opmerkingen.

9. Rondvraag

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

10. Sluiting

De voorzitter sluit om 12.10 uur de vergadering.

Verslag

Agendapunt
02

Onderwerp

CBCF 22 maart 2024

Auteur

Eric Arnts

Aanwezig

Vincent Lokin (voorzitter CBCF), Jakob Bartelds (Hunze en Aa's), Melinda Boons (Rivierenland), Marc Breugelmans (Limburg), Simon Deurloo (Amstel, Gooi en Vecht), Ellen Hemmers (Vechtstromen), Harm Küpers (voorzitter WBDD), Remco van Maurik (Fryslân), Carla Michielsen (Scheldestromen), Frank van Oorschot (Hollandse Delta), Peter Ouwendijk (Delfland), Hans Pereboom (Drents Overijsselse Delta), Erik de Ridder (De Dommel), Rogier van der Sande (voorzitter Uniebestuur), Joël Scherrenberg (Aa en Maas), Jos Verdoold (Schieland en Krimpenerwaard), Tom Vereijken (Zuiderzeeland), Carlo van Dijk (Vallei en Veluwe), Jan de Vries (Rijnland), Bert Wiersema (Noorderzijlvest), Floor Wissing (Rijn & IJssel), Nanda van Zoelen (Stichtse Rijnlanden), Marianne Krug (Unie), Eric Arnts (Unie, verslag).

Gasten

Judith van den Bos, Mark Tegelaar, Tom Streng en Merel de Rooy (Unie).

Afwezig

Remco Bosma (Hollands Noorderkwartier), Mario Jacobs (Aa en Maas) vervangen door Joël Scherrenberg en Kees Jan de Vet (Brabantse Delta).

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen opnieuw welkom. De CBCF-vergadering maakt onderdeel uit van een tweedaagse.

De agenda wordt vastgesteld.

2. Verslag vergadering CBCF gehouden op 20 november 2023

De CBCF stelt het verslag ongewijzigd vast.

3. Verslag vergadering CBCF gehouden op 23 november 2023

De CBCF stelt het verslag ongewijzigd vast.

Bespreekpunten

4. Auditresultaten Informatieveiligheid en privacy (vertrouwelijk)

De weergave van de bespreking van dit agendapunt is opgenomen in een vertrouwelijk verslag.

5. Update activiteiten rondom de formatie van de Unie van Waterschappen

Bespreking in aanwezigheid van Judith van den Bos (Unie)

Judith van den Bos geeft een overzicht van de activiteiten van de Unie rondom de formatie:

- In elke fase sturen we een brief aan de nieuwe informateur met het belang van tijdig overleg met de decentrale overheden;
- Vorig jaar zomer hebben we een hoofdpuntenlijst gemaakt die nog steeds in diverse vormen wordt gebruikt;
- Omdat het klimaat een minder populair onderwerp is, is het taalgebruik voor de communicatie herschreven;
- We hebben een analyse gemaakt van onze punten in het licht van de thema's die informateur Kim Putters in zijn eindverslag genoemd heeft: (1) stikstof, natuur, water, landbouw, visserij en voedselzekerheid, (2) volkshuisvesting, (3) financiën, (4) goed bestuur. Denk daarbij aan voortzetting van Water en Bodem sturend, stikstofruimte mag geen belemmering zijn voor de uitvoering van waterveiligheid en waterkwaliteit, zorg ervoor dat nieuwe woningen en bedrijfsterreinen voorbereid zijn op extreem weer, reserveer nu extra ruimte en geld voor dijkversterkingen om Nederland veilig te houden, maak gebruik van eenvoudige waterbeheermaatregelen om snel natuurherstel te realiseren en toekomstperspectief te bieden voor de landbouw, draai aan de waterknop, pak watervervuiling bij de bron aan met strengere wet- en regelgeving;
- Waterveiligheid staat bij de vier partijen in het verkiezingsprogramma (voldoende investeren, ruimte voor de rivier). Er zijn verschillen op de thema's klimaat, stikstof en waterkwaliteit;
- We willen een bestuursakkoord sluiten met het nieuwe Kabinet om concrete afspraken te maken voor onze bijdrage en wat we nodig hebben van het Rijk (samen met IPO en VNG): Agenda voor Nederland;
- Bestuurlijk hebben we in de politieke partijen een groot netwerk van waterschapsbestuurders. Van daaruit hebben we een bestuurlijke begeleidingsgroep gevormd die regelmatig bij elkaar komt. Hopelijk kunnen zij zorgen voor korte lijnen met de formatietafel zodat onze inhoudelijke boodschap kan landen in een akkoord;
- Samen met VEWIN hebben we het pamflet Water in Actie aangeboden aan de Tweede Kamer. Thema's zijn o.a. beschermen van de (drink)watervoorraden en de zorg voor voldoende ruimte voor water

Met al deze activiteiten moeten we ons wel blijven realiseren dat we een kleine speler in het veld zijn.

Rogier van der Sande licht toe dat er drie sporen zijn te weten (1) onze standpunten inbrengen in politiek Den Haag, (2) publiciteit zoeken en (3) de PVV proberen te bereiken. De boodschap zal steeds worden aangepast aan de veranderingen.

Erik de Ridder spreekt zijn complimenten uit voor de acties die worden uitgevoerd.

Frank van Oorschot vraagt wie er in de bestuurlijke begeleidingsgroep zitten. Hij heeft geruchten gehoord over een andere verdeling van de financiering van het HWBP.

De voorzitter stelt vast dat de CBCF de informatie over de inzet van de Unie bij de kabinetsformatie voor kennisgeving aanneemt. Hij zegt toe dat een overzicht van de deelnemers aan de bestuurlijke begeleidingsgroep met het verslag zal worden meegestuurd.

6. Startnota herijking inkoop- en aanbestedingsbeleid

De CBCF wordt gevraagd om opdracht te geven aan het Uniebureau om het geharmoniseerde Inkoop- en Aanbestedingsbeleid Waterschappen uit 2016 te herijken.

De voorzitter leidt het agendapunt in met de toelichting dat het inkoopbeleid van de waterschappen na acht jaar toe is een actualisatie.

Frank van Oorschot adviseert om het nieuwe inkoopbeleid van onderaf aan, samen met de inkoopafdeling aan te pakken. Houd het praktisch en uitvoerbaar.

Hans Pereboom verwacht dat de maatschappelijke meerwaarde van uniformeren klein is. Hij wil ruimte kunnen geven aan lokale uitvoerders en daarbij niet gehinderd worden door allerlei regels.

Jan de Vries pleit ook voor ruimte voor lokaal beleid. Daarnaast moet het nieuwe inkoopbeleid de komende jaren kunnen mee bewegen met ontwikkelingen in de markt zoals arbeid en materialen.

Joël Scherrenberg vraagt aandacht voor ontwikkelingen als de CSRD (corporate sustainability reporting directive), Europese rapportageverplichtingen op het gebied van duurzaamheid.

Simon Deurloo en Nanda van Zoelen denken graag mee. Waterschappen moeten er als ze dat willen zelf wat bovenop kunnen doen.

Tom Vereijken geeft aan dat inkoop bij zijn waterschap nog lang niet op orde is en vraagt ook aandacht voor de praktische uitvoerbaarheid.

De voorzitter stelt vast dat er steun is voor een herijking van het inkoop- en aanbestedingsbeleid, waarbij ruimte moet zijn voor lokale invulling en mogelijkheden om snel mee te kunnen bewegen met ontwikkelingen in de markt. Deze ruimte moet niet worden beperkt door invoering van (bijvoorbeeld) de CSRD.

7. Concept jaarstukken Unie van Waterschappen 2023

Bespreking in aanwezigheid van Mark Tegelaar en Tom Streng (Unie)

De CBCF wordt gevraagd om:

1. *Kennis te nemen van het Jaarverslag 2023 van de Unie van Waterschappen;*
2. *De Ledenvergadering te adviseren in te stemmen met het voorstel tot resultaatbestemming zoals in deze notitie verder beschreven en weergegeven in de tabel Resultaatbestemming;*
3. *De Ledenvergadering te adviseren in te stemmen met het voorstel om het negatieve financiële resultaat van € 89.724 na de voorgestelde resultaatbestemming ten laste te brengen van de algemene reserve van de Unie van Waterschappen;*
4. *De penningmeester mandaat te geven om de jaarrekening door te geleiden naar de Ledenvergadering van 12 april 2024.*

De voorzitter licht toe dat hij een gesprek heeft gehad met de accountant over de concept jaarstukken van de Unie over 2023 en dat de accountant tevreden is over hoe de Unie het doet.

Het negatieve resultaat over 2023 wordt veroorzaakt door (1) afwaardering van het kantoorpand, (2) een getroffen voorziening ten behoeve van een reorganisatie die heeft plaatsgevonden en (3) het opschonen van de balans, mede op verzoek van de accountant.

Melinda Boons vraagt of in de jaarstukken aangegeven kan worden wat structurele en incidentele oorzaken van verschillen zijn. Verder vraagt ze zich af of het voor het 100-jarig jubileum van de Unie noodzakelijk is om een voorziening te vormen.

Mark Breugelmans merkt op dat waar in de oplegnotitie een overbesteding van € 200.000 staat, dit een onderbesteding moet zijn.

Floor Wissing merkt op dat de waardering van het kantoorpand ieder jaar terugkomt en vraagt zich af of het verplicht is de actuele waarde in de jaarstukken op te nemen. Joël Scherrenberg heeft dezelfde vraag.

Simon Deurloo vraagt zich af hoe de kosten voor de reorganisatie in de hand gehouden kunnen worden.

Voor Hans Pereboom mogen de jaarstukken compacter zijn. Hij vraagt hoe de waarde van het kantoorpand zich verhoudt tot de hypotheek.

Joël Scherrenberg constateert dat het niet altijd duidelijk is of de uitgaven worden weergegeven in- of exclusief projecten.

De voorzitter merkt ten aanzien van de voorziening voor het 100-jarig jubileum van de Unie op dat deze voorziening wordt gevormd omdat het geen reguliere kosten zijn. Suggesties om de jaarstukken compacter te maken, worden op prijs gesteld. De jaarstukken moeten wel blijven voldoen aan de accountantseisen en voldoende inzicht blijven bieden. De waarde van het kantoorpand is € 9.000.000 en de hypotheek bedraagt op dit moment € 4.000.000. De voorgestelde tekstsuggesties zullen worden verwerkt.

Aanvullend merkt Tom Streng op dat de term overbesteding in de oplegnotitie wel juist is. Het waarden van het kantoorpand tegen actuele waarde ligt vast in de waarderingsgrondslagen. Mark Tegelaar zal dit bespreken met de accountant.

De voorzitter stelt vast dat de jaarstukken 2023 van de Unie van Waterschappen met een positief advies van de CBCF aan de Ledenvergadering worden voorgelegd.

Hamerstukken

8. Evaluatie bijstand Oekraïne

De CBCF wordt gevraagd om

- 1. kennis te nemen van de evaluatie van de verleende bijstand aan Oekraïne en hierop te reflecteren;*
- 2. akkoord te gaan om evaluaties van verleende bijstandsverzoeken en crises ambtelijk vast te stellen in de WBDD indien er geen bestuurlijke aanbevelingen zijn;*
- 3. akkoord te gaan om technische, ambtelijke wijzigingen van handboeken crisisbeheersing en bijstand in de WBDD te laten vaststellen.*

Jan de Vries vindt het een slechte zaak dat niet duidelijk is of de middelen goed terecht zijn gekomen. Het bedrijfsleven moet hier wél verantwoording over af kunnen leggen.

Erik de Ridder vond het een goed initiatief maar het vraagt om stevige sturing in combinatie met de goede intenties.

De voorzitter stelt vast dat de CBCF kennis neemt van de evaluatie van de verleende bijstand aan Oekraïne. De CBCF gaat ermee akkoord dat evaluaties van verleende bijstandsverzoeken en crises, evenals technische, ambtelijke wijzigingen van handboeken crisisbeheersing ambtelijk in de WBDD vast worden gesteld indien er geen bestuurlijke aanbevelingen zijn.

9. Mededelingen

9.1. Uniereactie Wetsvoorstel risicoanalyse integriteit

Jos Verdoold informeert of er bij de inwerkingtreding van het wetsvoorstel door de Unie handreikingen zullen worden verstrekt. Dit wordt toegezegd.

9.2. Evaluatie hoogwater 2023-2024

Geen opmerkingen.

9.3. Duurzaam opdrachtgeverschap in Klimaatmonitor 2022

Geen opmerkingen.

9.4. Stand van zaken convenant Schoon en Emissieloos Bouwen

Geen opmerkingen.

9.5. Update Wetsvoorstel rechtsbescherming bij aanbesteden

Geen opmerkingen.

9.6. Ontwikkeling standaard materialenpaspoorten voor waterschappen

Geen opmerkingen.

9.7. Stand van zaken aanpassing belastingstelsel

Geen opmerkingen.

9.8. Ontwikkelingen m.b.t. kwijtschelding en invordering

Frank van Oorschot vraagt naar de antwoorden van de Unie op de kamervragen met betrekking tot de kwijtschelding van waterschapsbelastingen.

De voorzitter zegt toe dat deze beantwoording met het verslag wordt meegestuurd.

9.9. Aanpassing Algemene Wet Bestuursrecht

Geen opmerkingen.

9.10. Plan van aanpak traject financiële positie waterschappen

Floor Wissing vraagt zich af wat met dit traject beoogd wordt te bereiken. Zij wil waken voor de autonomie van de waterschappen en pleit ervoor geen grote conclusies aan het traject te verbinden.

De voorzitter licht toe dat het traject bedoeld is om tegenspel te kunnen bieden aan de buitenwereld die van alles van de financiële positie van waterschappen vindt. De CBCF zal uiteraard over de uitkomsten van het traject worden geïnformeerd. Waar nodig zal de CBCF om een besluit of een advies aan de Ledenvergadering worden gevraagd.

9.11. Rechtmatigheidsverantwoording waterschappen en accountantscontrole

Geen opmerkingen.

9.12. Rekenkamers waterschappen

Geen opmerkingen.

9.13. Regels verslaggeving en accountantscontrole

Geen opmerkingen.

9.14. Afronding traject Corona-compensatie

Geen opmerkingen.

9.15. Ledenbrief Vaarkaart

Geen opmerkingen.

9.16. Vertraging NIS-2- en CER-richtlijnen

Geen opmerkingen.

9.17. Uitvoerbaarheidstoets AI-verordening

Geen opmerkingen.

9.18. Update bedrijfsvergelijkingen

Geen opmerkingen.

10. Rondvraag

Tom Vereijken bedankt de organisatoren voor de tweedaagse van de CBCF. Hij zou graag de speech van de voorzitter tijdens het avondgedeelte van de tweedaagse willen ontvangen.

Marc Breugelmans vraagt in deze commissie aandacht voor de financiering van en de solidariteitsbijdrage aan het HWBP. Dit onderwerp wordt behandeld in de commissie Waterkeringen maar hij is van mening dat dit onderwerp ook in deze commissie thuishoort.

Hij spreekt eveneens zijn complimenten uit voor de organisatie van de tweedaagse.

De voorzitter merkt op dat bestuursleden via bespreking in het dagelijks bestuur van het eigen waterschap via de vertegenwoordiger in een Uniecommissie kunnen reageren op de agendapunten. In de Ledenvergadering vindt tenslotte de bestuurlijke verbinding tussen de waterschappen plaats.

Rogier van der Sande merkt op dat het vandaag Wereldwaterdag is en roept iedereen op hieraan aandacht te besteden op social media.

Marianne Krug bedankt Waterschap De Dommel in de persoon van de voorzitter voor de gastvrijheid tijdens de afgelopen twee dagen.

De voorzitter bedankt iedereen voor de complimenten en zegt toe dat zijn speech en die van spreker Paul Iske met het verslag zal worden meegezonden.

11. Afscheid Harm Küpers, voorzitter Werkgroep Bedrijfsvoering, Digitalisering en Dienstverlening

Harm Küpers neemt in verband met pensionering afscheid van de CBCF als voorzitter van de Werkgroep Bedrijfsvoering, Digitalisering en Dienstverlening (WBDD). Hij is vanaf het voorjaar van 2019 voorzitter van deze werkgroep geweest. Ook is hij 17 jaar secretaris-directeur bij waterschap Hunze en Aa's geweest.

Harm heeft ervoor gezorgd dat de WBDD een hechte club is geworden die de CBCF van goede adviezen heeft voorzien. Hij heeft kennis van veel onderwerpen, maar weet altijd goed wanneer hij er wel of niet wat van moet zeggen.

De voorzitter wenst Harm veel succes voor de toekomst. De Kring Directeuren van Waterschappen heeft Vincent Bergsma, secretaris-directeur bij waterschap Hollandse Delta als de opvolger van Harm aangewezen.

Harm Küpers bedankt de aanwezigen voor de prettige samenwerking en wenst iedereen een goede toekomst toe.

12. Sluiting

De voorzitter sluit om 12.10 uur de vergadering.

Oprichting CERT-Water

Portefeuillehouder: Vincent Lokin / Steller: Nicole de Keijzer

Bespreekstuk (beeldvormend/oordeelvormend)

Gevraagd besluit

De CBCF wordt gevraagd om:

1. via deze notitie, de daarbij behorende bijlage en een presentatie in uw vergadering door medewerkers van het ministerie van IenW kennis te nemen van het voornemen van het ministerie van IenW om een sectoraal Computer Emergency Response Team (CERT¹) voor de watersector op te richten, waarin in eerste instantie de waterschappen samen met Rijkswaterstaat participeren;
2. te bespreken onder welke randvoorwaarden de waterschappen met Rijkswaterstaat zouden willen samenwerken in een CERT-Water;
3. aan te geven wat er nog nodig is om als waterschappen in het najaar tot besluitvorming over de oprichting van een CERT-Water te komen.

De kern van het advies

- a. De nieuwe Europese Network and Information Services (NIS2) richtlijn is bedoeld om de cybeveiligheid en de weerbaarheid van essentiële diensten in de EU-lidstaten te verbeteren. De NIS2 omvat meer sectoren dan de eerste richtlijn, waaronder "Afwalwater", "Wegvervoer" en "Overheid". Zodoende zijn Rijkswaterstaat, de drinkwaterbedrijven en de waterschappen straks niet alleen vitaal, maar ook essentieel en zullen ze aan de zorgplicht en meldplicht moeten voldoen en vallen zij onder het toezicht dat volgt uit de NIS2 richtlijn.
- b. In het kader van de NIS2 richtlijn zal ieder vakdepartement per (sub)sector een besluit moeten nemen omtrent de inrichting van een sectoraal CERT voor deze doelgroep. Indien gekozen wordt om geen eigen sectoraal CERT in te richten, dan wordt deze functie (tegen betaling) door het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) uitgevoerd.
- c. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft een aantal scenario's uitgewerkt voor de inrichting van een sectoraal CERT voor de watersector (zie ook bijlage CBCF 24-28b). De drinkwaterbedrijven hebben in hun eerste reactie aangegeven voorlopig onder het NCSC te willen (blijven) vallen. Rijkswaterstaat is daarentegen wel geïnteresseerd in een nauwere samenwerking met de waterschappen binnen een sectoraal CERT. Het voorkeursscenario van het ministerie van IenW is om voor dit doel een nieuwe organisatie, CERT-Water, op te richten die de wettelijke taken vanuit NIS2 kan uitvoeren.
- d. Sinds 2018 beschikken de waterschappen over een eigen CERT, namelijk het CERT-Watermanagement (WM). Hierbij wordt samengewerkt met Rijkswaterstaat, met name op het vlak van kennisuitwisseling. Het ministerie van IenW heeft de waterschappen gevraagd of zij de wettelijk verplichte taken van een sectoraal CERT, die nu door het huidige CERT-WM worden uitgevoerd, willen laten opgaan in een nieuw op te richten CERT-Water, vooralsnog bij voorkeur in de vorm van een zelfstandige organisatie. Het ministerie is bereid de wettelijk verplichte taken die worden opgelegd vanuit de NIS2 voor een CERT-Water structureel te financieren.
- e. De keuze om samen met Rijkswaterstaat in een nieuw op te richten CERT-Water te gaan participeren is een belangrijk bestuurlijk besluit voor de waterschappen, dat eerst beeld- en oordeelvormend in verenigingsverband zal worden besproken. Adviesorganen van de waterschappen (zie "Besproken in")

¹ Een Computer Emergency Response Team (CERT) of een Computer Security Incident Response Team (CSIRT) is een gespecialiseerd team van ICT-professionals dat in staat is snel te coördineren en escaleren in het geval van een beveiligingsincident met computers of netwerken dat de wettelijke drempelwaarde(n) overstijgt.

hebben aangegeven in principe positief tegenover samenwerking met Rijkswaterstaat (al dan niet in een CERT-Water) te staan als daarmee het doel gehaald kan worden om de dienstverlening robuuster en toekomst-bestendig te maken en aan de wettelijke taken van een sectoraal CERT wordt voldaan. Wel zijn de volgende randvoorwaarden hierbij belangrijk:

- a. de waterschappen krijgen minimaal gelijkwaardige dienstverlening;
- b. de sturing en daarmee de grip vanuit de waterschappen op het CERT blijft bestaan;
- c. de afstand tussen CERT en waterschappen op de operationele vloer wordt niet vergroot;
- d. de kosten per waterschap nemen niet substantieel toe ten opzichte van de kosten voor versterking van het huidige CERT-WM ten behoeve van de NIS2 taken.

Argumenten

1. *Bundeling van de krachten*

Aan nauwere samenwerking met Rijkswaterstaat (en wellicht op langere termijn de drinkwaterbedrijven) kunnen voordelen voor de waterschappen zitten. De ketenbenadering van informatieveiligheid wordt bevorderd en schaarse cyberkennis en capaciteit worden gebundeld. Zodoende kunnen de waterschappen straks beter aan de strengere wet- en regelgeving op het gebied van informatieveiligheid voldoen en neemt de cyberweerbaarheid van de sector toe.

2. *Kosten en baten afweging*

Om een keuze tussen doorgaan met het huidige CERT-WM en deelname aan een nieuw CERT-Water te kunnen maken, hebben de waterschappen inzicht nodig in de kosten en baten van beide scenario's. Zolang de NIS2 richtlijn nog niet is omgezet in nationale wetgeving, is er geen duidelijkheid over wat de exacte taken en verantwoordelijkheden van de sectorale CERT's onder de nieuwe wetgeving gaan worden en wat niet-wettelijk verplichte taken zijn. Zodoende kan het ministerie van IenW op dit moment nog geen kostenschattting en -verdeling voor het CERT-Water afgeven.

Globaal is de verwachting dat deelname aan het CERT-Water een kostenvoordeel voor de waterschappen met zich meebrengt omdat er wordt samengewerkt met Rijkswaterstaat en het ministerie van IenW meefinanciert. Tegelijkertijd zal de NIS2 richtlijn voor een taakuitbreiding van het CERT-Water respectievelijk CERT-WM zorgen en daarmee voor een significante kostenstijging. Als randvoorwaarde aan de samenwerking met Rijkswaterstaat in een nieuw CERT-Water stellen de waterschappen dan ook dat de kosten per waterschap niet substantieel mogen toenemen ten opzichte van versterking van het CERT-WM ten behoeve van de NIS2 taken.

3. *Organisatievorm en afstand tot de waterschappen*

De waterschappen hebben op dit moment een goedwerkend CERT-WM dat zeer nauw bij de waterschappen is betrokken. Omdat de werknemers van het CERT-WM geleverd worden vanuit de waterschappen en het Waterschapshuis, is er sprake van directe sturing via het programma en Uitvoerend Overleg Informatieveiligheid & Privacy en de Opdrachtgeverstafel van het Waterschapshuis.

Aan het huidige CERT-WM ligt een samenwerkingsovereenkomst tussen de waterschappen, het Waterschapshuis en Rijkswaterstaat ten grondslag. Voor de sturing op de samenwerking tussen Rijkswaterstaat en het Waterschapshuis in CERT-WM verband is een stuurgroep waarin de secretaris-directeur van het Waterschapshuis zitting heeft namens de waterschappen.

De voorkeur van het ministerie van IenW om het CERT-Water in de vorm van een zelfstandige organisatie te willen organiseren, roept bij de waterschappen de vraag op of dit tot afstand van de waterschappen zal leiden. Mensen uit de waterschappen zijn bij het CERT-WM gedetacheerd zodat ze na verloop van tijd de opgedane kennis weer mee terug nemen naar hun waterschap. Dit heeft als voordeel dat de afstand tussen waterschappen en CERT-WM op operationeel niveau klein is. Vraag is of dit anders wordt bij een CERT-Water.

Voor de waterschappen zal de organisatievorm niet leidend zijn. De waterschappen zullen eerst bespreken of en hoe ze willen samenwerken, waarna er naar een daarbij passende organisatievorm wordt gezocht. Hierbij staan meerdere opties open, variërend van een nieuw in te richten CERT-Water organisatie tot uitbouw van de bestaande samenwerking CERT-WM.

4. Behoud / uitbreiding dienstverlening

Het huidige CERT-WM is gericht op alle taken van de waterschappen, dus niet alleen “Keren en beheren” of “Afvalwater”, maar ook de kantoorautomatisering bij de waterschappen. Het CERT-WM voert diensten uit zoals gevraagd wordt vanuit de waterschappen, dat kunnen zowel verplichte taken vanuit de NIS2 zijn als niet-verplichte taken. Bovendien worden niet alleen de waterschappen zelf bediend, maar ook hun laboratoria, belastingkantoren, andere gemeenschappelijke regelingen en gelieerde organisaties zoals de Unie van Waterschappen. De waterschappen willen minimaal gelijkwaardige dienstverlening van het CERT-Water ontvangen.

De verwachting is dat de samenwerking die wordt voorzien, ongeacht de vorm, intensiever van aard zal zijn dan in de huidige samenwerking binnen het CERT-WM, die met name gericht is op kennisuitwisseling. Voor Rijkswaterstaat zal het als consequentie hebben dat een deel van zijn taken, die nu door de eigen organisatie worden uitgevoerd, opgaan in de nieuwe samenwerkingsvorm. Voor Rijkswaterstaat is het van belang om daarbij niet alleen de taken voor de subsector Water in ogenschouw te nemen, maar ook de taken voor andere (sub)sectoren zoals Mobiliteit en Maritiem.

5. Afstemming op huidige ontwikkelingen

Enige tijd geleden hebben de waterschappen het initiatief genomen om gezamenlijke ‘Security Operations Center’ (SOC)-diensten te gaan ontwikkelen. Sinds maart 2023 wordt bij het Waterschapshuis uitvoering gegeven aan het project “Aanbesteding SOC-dienstverlening Security Monitoring en Alarmering”. Doel hiervan is de detectie van digitale dreigingen en/of afwijkend gedrag, en de response hierop toekomstbestendig te organiseren. De verwachting is dat binnen enkele maanden een leverancier gecontracteerd kan worden voor de SOC-diensten en dat daarmee de SOC-dienstverlening binnen een jaar operationeel gaat worden. Het CERT-WM heeft een belangrijke rol in dit operationele proces. De oprichting van een CERT-Water mag daarom niet belemmerend zijn voor de SOC-taken en de rol die het CERT-WM daarin heeft.

Overigens vallen de SOC-taken niet onder de wettelijk verplichte taken voor een sectoraal CERT. Het opdrachtgeverschap voor de geselecteerde leverancier van de SOC-diensten ligt nu bij het Waterschapshuis en zal dat ook in de toekomst blijven, ongeacht welk scenario voor CERT-Water van toepassing wordt. Wat wel tot de mogelijkheden behoort, is dat het CERT-Water de operationele rol die het huidige CERT-WM heeft ten aanzien van het SOC (afstemming en coördinatie), kan overnemen. Hierbij zal wel rekening gehouden moeten worden met gevoeligheden rondom inzage in (log)data en andere gegevens van waterschappen en zullen afdoende maatregelen genomen moeten worden.

Besproken in

Het ministerie van IenW heeft haar beleidsvoornemen om een nieuw CERT-Water op te richten gepresenteerd in het overleg van de Coördinatoren Informatieveiligheid Waterschappen (CIW), het Uitvoerend Overleg Informatieveiligheid en Privacy en het i-Platform van het Waterschapshuis. Op basis van deze drie overleggen is een eerste beeld over de argumenten voor en tegen deelname van de waterschappen aan een CERT-Water gevormd. Dit beeld is in afstemming met deze adviesorganen samengevat in een notitie met bijlage, die is besproken in het bestuur van de Unie van Waterschappen d.d. 5 april 2024.

Het Uniebestuur was positief over de samenwerking met Rijkswaterstaat om op die manier versterking te zoeken bij het uitvoeren van de Europese NIS2 richtlijn. Er werd akkoord gegeven op het geschetste proces om het voorstel eerst beeld- en oordeelvormend in verenigingsverband te bespreken en daarna

besluitvormend via de Werkgroep Bedrijfsvoering, Digitalisering en Dienstverlening (WBDD), CBCF en uiteindelijk de ledenvergadering van oktober a.s.

Na actualisatie van de notitie en bijlage zijn deze stukken op basis van een presentatie van het ministerie van IenW beeld- en oordeelvormend besproken in de WBDD van 18 april jl. De WBDD is eveneens positief over samenwerking met Rijkswaterstaat in een nieuwe vorm en herkent de in de notitie geschetste randvoorwaarden. Met het oog op de begrotingen van de waterschappen voor 2025 heeft de WBDD het belang van inzicht in de financiële consequenties extra benadrukt richting het ministerie van IenW. Verder acht de WBDD het van belang dat de bemensing van het nieuwe CERT-Water niet leidt tot het verlies van kennis en capaciteit bij de waterschappen. Daarnaast heeft de WBDD aangegeven behoefte te hebben aan een roadmap voor de besluitvorming in het najaar en voor het vervolgtraject nadat er een keuze-besluit over het CERT-Water is genomen. Tot slot heeft de WBDD stilgestaan bij de juridische vorm, waarbij de mogelijkheid van een samenwerkingsovereenkomst is genoemd. Het ministerie van IenW gaf echter aan dat het voor het Rijk lastig is om middelen aan een samenwerkingsovereenkomst te verstrekken. Het heeft de voorkeur dat de Unie van Waterschappen namens de 21 waterschappen de deelname aan een sectoraal CERT ondertekent.

Vervolg/Communicatie

Via de beeld- en oordeelvormende bespreking in de WBDD van 18 april 2024 en de CBCF van 31 mei 2024 geven de waterschappen hun randvoorwaarden en uitzoekpunten om tot besluitvorming te kunnen komen, mee aan het ministerie van IenW. Het ministerie van IenW gaat hier de komende tijd mee aan de slag en op basis van de nieuwe bevindingen zullen de notitie en bijlage worden geactualiseerd en besproken met de eerder genoemde adviesorganen van de waterschappen. Daarna zullen de waterschappen in de WBDD van 29 augustus 2024, CBCF van 4 oktober 2024 en de Ledenvergadering van 11 oktober 2024 worden gevraagd een besluit te nemen over hun deelname aan een nieuw CERT-Water.

Achtergrondinformatie oprichting CERT-Water

CERT-Watermanagement (WM)

Alle waterschappen, het Waterschapshuis en de Unie van Waterschappen nemen op dit moment deel aan het CERT-Watermanagement (CERT-WM¹). Het CERT-WM heeft tot doel de operationele weerbaarheid van de watermanagement-sector te verhogen door het verlenen van preventieve, reactieve en adviserende diensten aan de deelnemers met betrekking tot informatieveiligheid. Dit doet zij door dreigingen en incident-informatie rondom informatieveiligheid uit te wisselen (met name kwetsbaarheidsmeldingen), deelnemers bewust te maken, te ondersteunen en te adviseren over informatieveiligheid, teneinde vroegtijdig cyberdreigingen te signaleren, waardoor de sector bij daadwerkelijke incidenten of crises die de informatieveiligheid raken adequaat kan reageren.

De coördinatie van het CERT-WM wordt gedaan vanuit het Waterschapshuis, waar het CERT-WM valt onder het programma Informatiebeveiliging en Privacy. De medewerkers van het CERT-WM (op dit moment 3.5 fte) worden gedetacheerd vanuit de waterschappen en zijn gestationeerd bij het Security Operations Centre van Rijkswaterstaat (SOC RWS) in Delft. Hier levert het SOC RWS de benodigde infrastructuur voor het CERT-WM. Deze samenwerking met het SOC RWS bevordert de uitwisseling van kennis en versterkt de positie van het CERT-WM. Rijkswaterstaat behoort zelf echter niet tot de deelnemers aan het CERT-WM, maar valt onder het NCSC.

Enige tijd geleden zijn de waterschappen met een project gestart om gezamenlijk werk te gaan maken van het zorgvuldig loggen en monitoren van digitale informatiestromen, oftewel het initiatief om gezamenlijke 'Security Operations Center' (SOC)-diensten te gaan ontwikkelen. Hierdoor zullen de taken van het CERT-WM ten behoeve van deze SOC diensten zich uitbreiden (coördinatie en afstemming met leverancier SOC). Daarnaast voorziet het CERT-WM in 2024 ook verdere professionalisering en accreditatie van het CERT-WM als voorbereiding op de Europese NIS2 richtlijn.

Netwerk- en informatiebeveiligingsrichtlijn (NIS2)

De NIS2 is in november 2022 aangenomen door het Europees Parlement en de Raad van de EU. Deze richtlijn is bedoeld om de cyberveiligheid en de weerbaarheid van essentiële diensten in de EU-lidstaten te verbeteren. De NIS2 vergroot de reikwijdte van de eerste NIS richtlijn door meer sectoren te omvatten. Zo vallen de sectoren 'afvalwater' en 'overheidsdiensten' onder de bepalingen van de NIS2, waardoor de waterschappen zowel via het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) als via het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) onder de reikwijdte van de richtlijn komen te vallen. Daarnaast stelt de richtlijn strengere beveiligingsnormen en meldingsvereisten voor incidenten. Ook stelt de NIS2 de bestuursorganen verantwoordelijk voor het toezien op de uitvoering van de NIS2. Daarmee worden bestuurders aansprakelijk voor de weerbaarheid van hun organisatie.

De NIS2 richtlijn dient uiterlijk 17 oktober 2024 omgezet te zijn in nationale wetgeving. In Nederland wordt hier onder coördinatie van het ministerie van Justitie en Veiligheid aan gewerkt. De aanpassing in Nederland van de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni) en lagere regelgeving blijkt echter meer tijd te kosten dan aanvankelijk gedacht. In een recente [kamerbrief](#) heeft de minister van Justitie en Veiligheid laten weten dat het conceptwetsvoorstel naar verwachting pas voor de zomer van

¹ Een Computer Emergency Response Team (CERT) of een Computer Security Incident Response Team (CSIRT) is een gespecialiseerd team van ICT-professionals dat in staat is snel te coördineren en escaleren in het geval van een beveiligingsincident met computers of netwerken dat de wettelijke drempelwaarde(n) overstijgt.

2024 in consultatie wordt gebracht. Uit de NIS2 richtlijn zullen de volgende consequenties voor de waterschappen voortvloeien:

1. *Toezicht en verantwoording*

De NIS2 richtlijn verplicht dat onafhankelijk toezicht wordt uitgeoefend. Aanvankelijk hebben de waterschappen bericht vanuit het ministerie van BZK ontvangen dat de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI) toezicht gaat houden op het hele stelsel van informatieveiligheid voor de sector overheid. Onlangs heeft het ministerie van IenW echter aangegeven dit besluit te heroverwegen en de verantwoordelijkheid voor de waterschappen misschien toch naar zich toe te gaan trekken zodat de waterschappen dan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) als toezichthouder krijgen. Ongeacht wie de toezichthouder uiteindelijk wordt, de waterschappen zullen straks in ieder geval informatie over hun informatieveiligheid aan de toezichthouder moeten verstrekken.

2. *Meldplicht*

De NIS2 richtlijn verplicht lidstaten om in nationale wet- en regelgeving te voorzien in een meldplicht bij cybersecurityincidenten 'met aanzienlijke gevolgen'. Er moet worden gemeld aan de toezichthouder. Organisaties die beschikken over een eigen, sectorale CERT doen deze melding via deze sectorale CERT. Organisaties die niet beschikken over een eigen, sectorale CERT zijn verplicht om rechtstreeks melding te doen bij het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC, het nationale CERT). Hiervoor zal een klantcontactcentrum (KCC) worden ingericht, omdat de verwachting is dat er veel organisaties (10.500 tot 11.600) op deze wijze rechtstreeks aangesloten gaan worden op het NCSC.

3. *Zorgplicht*

Voor overheden gaat een zorgplicht voor informatieveiligheid gelden. De bestaande Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) krijgt een opvolger (BIO 2.0) die wettelijk wordt verankerd als sectoraal kader voor de gehele overheid onder NIS2. Toepassing van de BIO krijgt hiermee prioriteit binnen de overheid.

Gevolgen invoering NIS2 voor CERT-WM

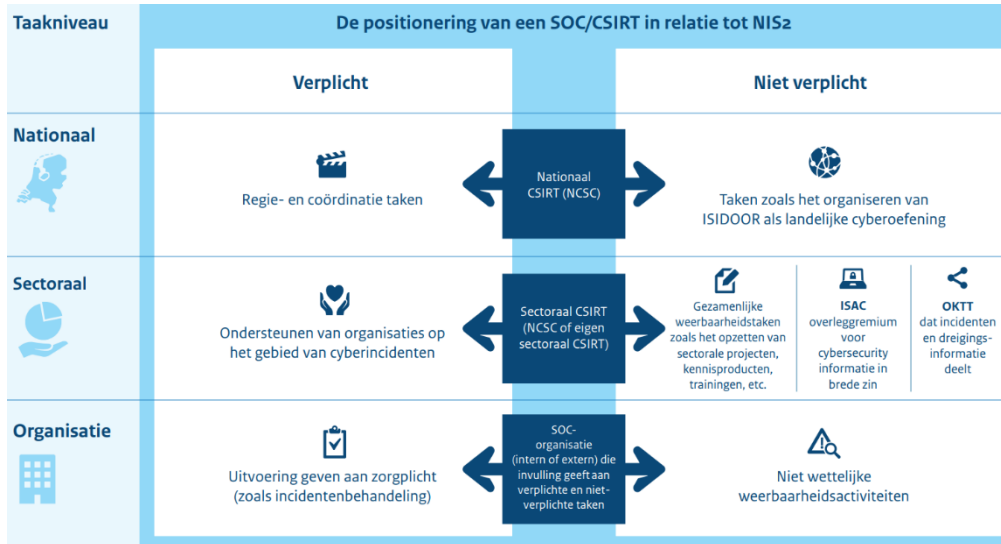
In april 2023 is het rapport *CSIRT-Stelsel - een beleidskader voor het herinrichten van het stelsel met een nationale en sectorale CSIRT's in Nederland* door de Minister van Justitie & Veiligheid aangeboden aan de Tweede Kamer². Dit rapport geeft vakdepartementen een aanvullend kader bij de invulling van de wettelijke sectorale CERT-taken op basis van de Europese Richtlijn NIS2 en maakt onderscheid tussen drie soorten taken:

1. Wettelijk verplichte taken die voor een nationaal en sectoraal CERT moeten worden uitgevoerd;
2. Niet-wettelijk verplichte taken die door een nationaal en sectoraal CERT kunnen worden uitgevoerd;
3. Taken die binnen (of onder eenhoofdige of gezamenlijke verantwoordelijkheid van) een essentiële organisatie door een SOC worden uitgevoerd.

Figuur 1, opgesteld in opdracht van het ministerie van IenW, geeft dit onderscheid grafisch weer. Het CERT-WM vervult op dit moment een mix van deze drie soorten taken. Zo zullen de (meeste) preventieve, reactieve en adviserende diensten onder de wettelijk verplichte taken vallen, maar kunnen andere taken van het CERT-WM (zoals coördinatie en afstemming met de SOC leverancier) hier mogelijk niet onder vallen. Nationale wetgeving moet, i.s.m. verdiepend onderzoek van het ministerie, meer inzicht bieden

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/04/19/csirt-stelsel-een-beleidskader-voor-het-herinrichten-van-het-stelsel-met-een-nationale-en-sectorale-csirts-in-nederland>

welke activiteiten vallen onder welke soort taak. Het opdrachtgeverschap voor de geselecteerde leverancier van de SOC-diensten bij het Waterschapshuis zal in ieder geval niet veranderen door de komst van een CERT-Water.

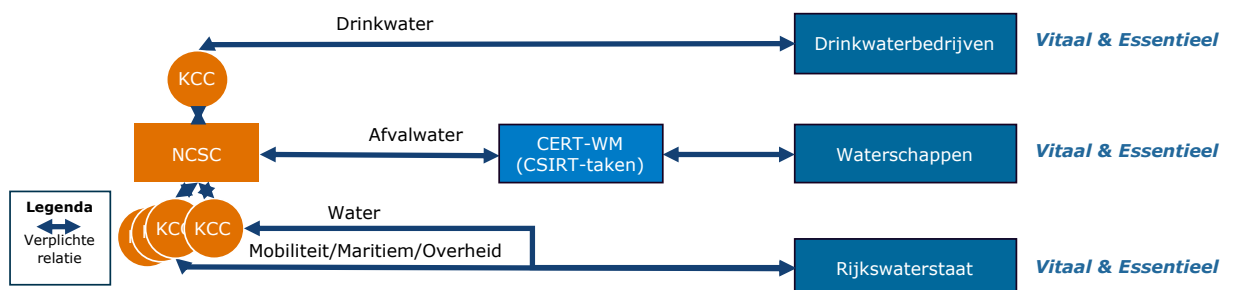
Figuur 1 De positionering van een SOC/CSIRT in relatie tot NIS2

Toekomstscenario's sectoraal CERT-Water

Het ministerie van IenW krijgt via de Europese NIS2 richtlijn de verplichting om een sectoraal CERT aan te wijzen voor de uitvoering van de wettelijk verplichte CERT taken. Voor de watersector heeft het ministerie van IenW vier scenario's in overweging genomen:

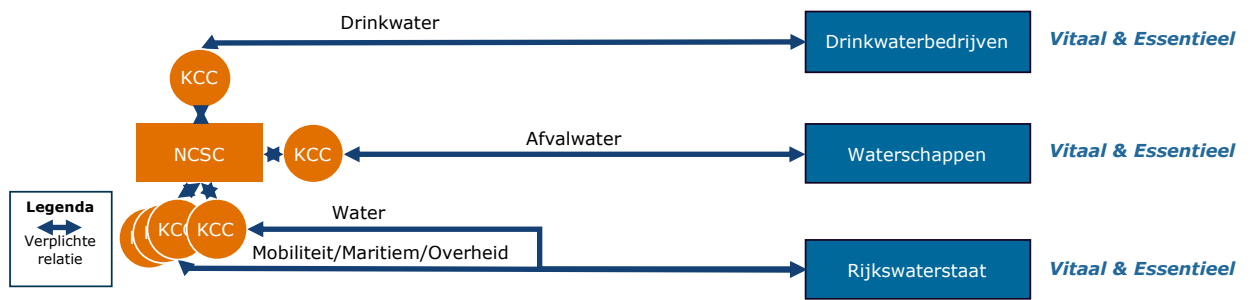
1. Hybride (situatie zonder aanvullende acties)

Dit scenario gaat uit van een ongewijzigde indeling, dat wil zeggen dat de wettelijke verplichte CERT taken voor de drinkwatersector en Rijkswaterstaat worden belegd bij het NCSC en de CERT taken voor de waterschappen bij het CERT-WM. Het CERT-WM wordt hierin dus een subsectoraal CERT (ondanks dat het een erkende CERT is). Hierbij wordt er vanuit gegaan dat Rijkswaterstaat en de drinkwaterbedrijven rechtstreeks melden aan het NCSC. NCSC zal hiervoor een sectoraal Klant Contact Centrum (KCC) per NIS-2 sector inrichten om het grote aantal organisaties (10.500 tot 11.600) te kunnen bedienen.

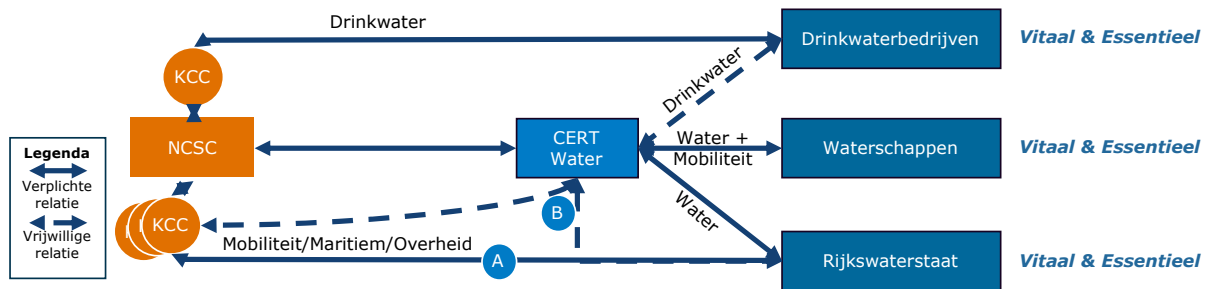
2. Geen eigen CERT-Water (alles belegd bij NCSC)

In dit scenario komt de huidige erkenning van het CERT-WM te vervallen en worden de sectorale CERT-taken van het CERT-WM in het KCC van het NCSC belegd.

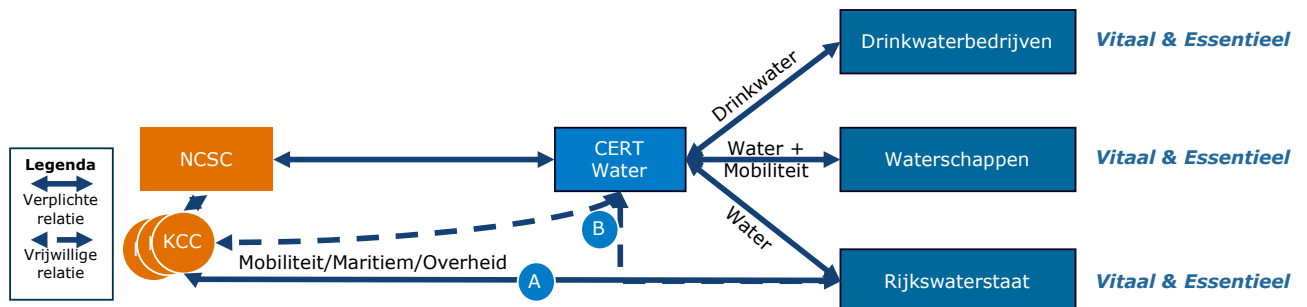
3. Deels centraal en groeiscenario (incl. RWS variant A en B)

Er komt een sectoraal CERT-Water voor de vitale processen Afvalwater en Keren & Beheren. Het vitale proces Drinkwater verloopt via het KCC maar kan, individueel (of collectief) bij aanvang of op termijn mogelijk ook (eventueel vrijwillig) aansluiten op het CERT-Water. Voor RWS biedt het CERT-Water ook de mogelijkheid om, naast de wettelijke verplichte taken voor de subsector Water, ook voor andere (sub)sectoren zoals Mobiliteit bij het CERT-Water te beleggen (variant B). Indien dit niet gewenst is, blijft deze sectorale CERT functie voor mobiliteit ongewijzigd ten opzichte van de huidige situatie en daarmee belegd bij het NCSC (variant A).

4. Alles centraal (incl. RWS variant A en B)

In dit scenario worden de waterschappen, drinkwaterbedrijven en Rijkswaterstaat allen bediend via het CERT-Water. Dit betreft een nieuwe organisatie die ook de CERT-taken van het CERT-WM zal gaan uitvoeren en Rijkswaterstaat diensten biedt voor haar mobiele en maritieme taken.

Conclusie

Op basis van 9 criteria zijn de vier scenario's door het ministerie van IenW beoordeeld, waarbij gekeken is naar de watersector als geheel.

Scenario 2 blijkt de minste voordelen voor de watersector te hebben. Alles bij het NCSC beleggen zal voor de waterschappen zelfs een achteruitgang in de dienstverlening betekenen. Door het ontbreken van een

sectorale CERT zal er grote afstand tussen de waterschappen en het NCSC ontstaan, waarbij de waterschappen slechts een fractie van de ongeveer 11.000 organisaties zijn die door het NCSC worden bediend door middel van een Klant Contact Centrum. Dit scenario is dan ook als eerste afgevallen. Scenario 4 heeft de meeste voordelen voor de watersector, maar de drinkwaterbedrijven hebben aangegeven vooralsnog niet aan een CERT-Water te willen deelnemen maar bij het NCSC te willen blijven, al dan niet via het Klant Contact Centrum. Hiermee is ook scenario 4 afgevallen en blijft een keuze tussen scenario 1 en 3 over. Gezien de stelselverantwoordelijkheid voor het domein Water geeft het ministerie van IenW zelf de voorkeur aan scenario 3 en is bereid daartoe te investeren. In het Uitvoerend Overleg Informatieveiligheid en Privacy van het Waterschapshuis is de overweging meegegeven een CERT-Water te realiseren dat uitgaat van de huidige samenwerkingsvorm CERT-WM, inclusief samenwerkingsovereenkomst, in plaats van hiervoor een aparte organisatie in te richten.

Kadernota voor begroting 2025 Unie van Waterschappen

Portefeuillehouder: Vincent Lokin / steller: Mark Tegelaar

Bespreekstuk (adviserend)

Gevraagd besluit

Het CBCF wordt gevraagd de Ledenvergadering positief te adviseren om de genoemde thema's en ontwikkelingen verder uit te werken in een begroting 2025, met als uitgangspunt om de contributiestijging te beperken tot de gewogen indexatie van 4%.

De beleidsvoornemens voor de Kadernota 2025 vloeien in belangrijke mate voort uit de koers die we als Unie in 2024 hebben ingezet. Met de begroting voor het jaar 2024 hebben de leden een contributieverhoging afgesproken. Hiermee stellen de leden de Unie in staat om nog meer als vereniging samen op te trekken en een aantal onderwerpen collectief op te pakken teneinde bij de waterschappen kosten te voorkomen. De toegekende verhoging is gebruikt om op afgesproken thema's meer inzet te plegen, en dat vindt al in ruime mate plaats.

Voor 2025 voorzien we geen grote wijzigingen ten aanzien van de ingezette koers, waarbij het voorbehoud wordt gemaakt dat bij het schrijven van deze kadernota de kabinetsformatie nog in gang is en er dus ook nog geen regeerakkoord ligt. De beleidsvoornemens zijn aangescherpt en concreter gemaakt en onderverdeeld in de volgende categorieën: Waterkwaliteit, Water en bodem sturend, Waterveiligheid, Klimaatverandering, Transities en Samen sterker. Een nadere uitwerking hiervan treft u in de bijlage. Dit leidt echter niet tot een aanpassing van de ambitie met financiële gevolgen voor het Uniekantoor. Het Uniebestuur ziet dan ook geen noodzaak om additionele autonome groei van de contributie te vragen aan de leden. De groei voor 2025 blijft daarom beperkt tot de afgesproken indexatie.

In de Ledenvergadering van 8 oktober 2021 is besloten dat de indexering van de contributie een gewogen gemiddelde is, bestaande uit 75% van de cao loonvoet sector overheid en 25% Consumenten Prijs Index van alle huishoudens. Voor 2025 zijn deze percentages respectievelijk 4,4% en 2,8%, wat een gewogen gemiddelde oplevert van 4,0%.

De kern van het advies

Algemeen beeld

Het werk van de waterschappen wordt steeds complexer, zowel regionaal als in verbinding met nationale en internationale afspraken. Uit Europa komen impactvolle richtlijnen waartoe waterschappen zich moeten houden, zoals de richtlijn stedelijk afvalwater. Op nationaal niveau speelt water een steeds belangrijkere rol, onder meer doordat water en bodem steeds meer sturend zijn bij ruimtelijke planvorming. Water is zowel een randvoorwaarde voor de verschillende functies die we in ons landschap wensen, als een kans voor een duurzame inrichting van onze omgeving. Water verbindt. Dit betekent dat waterschappen steeds meer moeten samenwerken met andere (water)partners zoals provincies, gemeenten en private partners, en ook met elkaar. De Unie van Waterschappen biedt het platform om deze samenwerking verder vorm te geven, zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau. Op steeds meer vlakken zien we dat deze samenwerking ook tot concrete resultaten leidt, zoals bij duurzaam inkoopbeleid, digitale transformatie en cybersecurity. Een koers waar we ook komend jaar graag op willen doorzetten.

Vooruitblik op de langere termijn

Wie in een Kadernota de lijnen schetst voor een volgend jaar en wellicht een aantal jaren daarna, loopt de kans de verdere toekomst uit het oog te verliezen. Waar staan we als waterschappen in 2050? Hebben we door een krimpende arbeidsmarkt verregaande automatisering toegepast in onze waterbeheertaken en in het zuiveringsproces? Hebben we de kansen die artificial intelligence ons bood voldoende aangegrepen om ons tijdig te transformeren tot eigentijdse beleids- en uitvoeringsorganisaties? Hebben we de enorme investeringsopgave voor het komende decennium het hoofd weten te bieden, zodat de waterkwaliteit aanzienlijk is verbeterd en de waterveiligheid gewaarborgd bleef? Bereiden we ons voldoende voor op grote ruimtelijke aanpassingen om de zeespiegelstijging en klimaatverandering voor de voor liggende eeuw het hoofd te kunnen bieden? Hebben we ons in de afgelopen jaren voldoende opgeworpen als beschermer van het water waardoor we pijnlijke keuzes wisten af te dwingen om een verslechtering van de waterkwaliteit te voorkomen? Deze, deels nog niet beantwoorde vragen, hebben we ons zelf te stellen om ons nu, in 2024, af te vragen of we als waterschappen voldoende wendbaar en innovatief zijn om ook op lange termijn verantwoordelijk te blijven voor het waterbeheer en de waterkwaliteit. En wat dat financieel gaat betekenen. Er ligt een taak voor de Unie om vanuit het gezamenlijke belang van de waterschappen deze toekomst onder ogen te zien.

Vooruitblik kortere termijn

We zien de afgelopen jaren dat de Unie steeds meer het platform is voor de waterschappen om samen te werken. Een mooie en passende rol voor de Unie waarbij de 21 waterschappen op de onderwerpen waar dit meerwaarde biedt hun krachten bundelen en de vereniging gebruiken om hier samen sterker te staan. En in een wereld waar de opgaven van de waterschappen steeds groter en complexer worden, zal het zoeken naar samenwerking naar verwachting alleen maar groter worden. Samenwerken op het niveau van de Unie kan ook betekenen dat minder inzet nodig is bij de waterschappen zelf. Een voorbeeld hierbij is de Omgevingswet. Deze heeft haar intrede gedaan in 2024 en zal de komende jaren naar verwachting blijvend impact hebben op het werk van de Unie. En omdat zaken centraal en uniform geregeld worden, leidt dit bij de waterschappen zelf tot minder werk. Voor 2025 kan de Unie voor dit onderwerp overigens nog putten uit een toegekende subsidie van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voor de periode daarna zal deze situatie opnieuw bekeken moeten worden.

Besproken in

De kadernota is besproken in de bestuursvergadering van 6 mei 2024.

Vervolg/Communicatie

De kadernota wordt geagendeerd voor de Ledenvergadering van 21 juni 2024.

Na vaststelling van de kadernota, worden deze kaders verder in detail uitgewerkt in de Begroting 2025, die in de vergadercyclus van november/december van dit jaar zal worden voorgelegd aan de CBCF en Ledenvergadering.

Financieel

Contributie per waterschap (bedragen in €)	Belasting- opbrengst 2024	%	Contributie 2025*	Compensatie Financierings- tekort *	Bijdrage SIKB (excl. btw)	Bijdrage Het Waterschap (excl. btw)	Bijdrage Bever- en Muskusratten (obv hectares/WOZ)	Totale bijdrage 2025
Totaal			13.833.500	148.288	105.000	150.000	2.636.300	16.873.088
Aa en Maas	148.403.605	3,76%	582.311	6.631	5.000	7.143	119.869	720.953
Amstel, Gooi en Vecht	336.598.160	8,52%	944.841	8.972	5.000	7.143	135.840	1.101.796
Brabantse Delta	180.070.587	4,56%	643.313	7.051	5.000	7.143	125.040	787.547
De Dommel	146.881.862	3,72%	579.379	6.277	5.000	7.143	122.509	720.308
De Stichtse Rijnlanden	163.108.131	4,13%	610.637	6.797	5.000	7.143	100.517	730.094
Delfland	298.195.043	7,55%	870.863	9.515	5.000	7.143	92.744	985.266
Drents Overijsselse Delta	161.364.981	4,09%	607.279	6.503	5.000	7.143	144.219	770.144
Fryslân	202.490.834	5,13%	686.502	7.344	5.000	7.143	172.648	878.638
Hollands Noorderkwartier	280.319.421	7,10%	836.428	9.207	5.000	7.143	144.406	1.002.183
Hollandse Delta	221.646.203	5,61%	723.403	7.809	5.000	7.143	102.784	846.138
Hunze en Aa's	97.605.849	2,47%	484.456	5.419	5.000	7.143	121.094	623.113
Limburg	244.395.823	6,19%	767.227	7.584	5.000	7.143	146.041	932.994
Noorderzijlvest	96.112.697	2,43%	481.580	5.137	5.000	7.143	98.581	597.441
Rijn & IJssel	135.107.056	3,42%	556.697	6.044	5.000	7.143	123.973	698.857
Rijnland	273.463.884	6,92%	823.222	8.943	5.000	7.143	126.948	971.256
Rivierenland	242.833.072	6,15%	764.216	8.408	5.000	7.143	136.601	921.368
Scheldestromen	123.064.095	3,12%	533.498	5.662	5.000	7.143	117.346	668.648
Schieland en de Krimpenerwaard	131.316.975	3,32%	549.396	5.672	5.000	7.143	73.843	641.054
Vallei & Veluwe	199.357.163	5,05%	680.466	7.261	5.000	7.143	160.445	860.315
Vechtstromen	164.386.305	4,16%	613.099	6.687	5.000	7.143	137.599	769.528
Zuiderzeeland	102.916.270	2,61%	494.686	5.363	5.000	7.143	133.254	645.446
Totaal	3.949.638.016		13.833.500	148.288	105.000	150.000	2.636.300	16.873.088

Bijlage

Voor 2025 ziet het Uniebestuur een aantal ontwikkelingen op de vereniging af komen waar de komende periode de aandacht naartoe gaat. Deze ontwikkelingen zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

- Waterkwaliteit
- Water en bodem sturend
- Waterveiligheid
- Weersextremen, als gevolg van klimaatverandering
- Transities
- Samen sterker

Waterkwaliteit

- KRW
We blijven ons als vereniging van de 21 waterschappen inzetten op het versneld verbeteren van de waterkwaliteit. Deze versnelling vloeit voort uit de Kaderrichtlijn Water, waarvoor de komende jaren alle zeilen moeten worden bijgezet om in 2027 de afgesproken doelen te halen. We kunnen dit als waterschappen echter niet alleen, een bredere urgentie is daarvoor noodzakelijk. Wat kunnen we nog doen om de partners in dit dossier te overtuigen van de urgentie? Samenwerken met de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de medeoverheden is hierin van cruciaal belang. Daar ligt een belangrijke taak voor de Unie.
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving
Wat niet vrijwillig tot stand komt, zal via instrumenten als vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) meer dwingend tot stand gebracht moeten worden om de waterkwaliteit te verbeteren. De Unie kijkt wat nodig is om de VTH-keten te versterken, wat dit betekent voor de waterschappen zelf, wat voor andere overheden, wat voor private partijen en wie daarin welke rol heeft op te pakken.

Water en bodem sturend

- Water en bodem sturend
Het belang van water en bodem moet bij de inrichting van de ruimte nog nadrukkelijker bij alle betrokken partijen onder de aandacht worden gebracht, en waar nodig goed geborgd. De verdere uitwerking van de landelijke kaders voor de transitie van het landelijk gebied op regionaal niveau verdient de aandacht van de Unie.
- NPLG
Het Nationaal Programma Landelijk Gebied is in het leven geroepen om de doelen op het gebied van natuur/stikstof, waterkwaliteit en klimaat in het landelijk gebied te bereiken. Als Unie hebben we aangegeven dat met waterkwaliteits- en waterkwantiteitsmaatregelen het behalen van de natuurdoelen sneller dichterbij kan komen. Verdroging is naast stikstof een van de grote oorzaken van de achteruitgang van de natuur. Het kost inzet om gewenste effecten ook in de gebiedsprocessen te laten landen. Belangrijk daarbij zijn water- en bodemanalyses. De Unie trekt hierin samen met de ministeries van IenW en LNV op, en ook met de provincies.
- Grondwater en funderingsproblematiek
De toenemende weersextremen leiden tot langere perioden van droogte en extremere natte

perioden. Dit leidt tot een toename aan maatschappelijke problemen zoals ondergelopen kelders, schade aan funderingen, tekorten aan drinkwater, verlies aan biodiversiteit in natuurgebieden en het verlies aan landbouwgrond (en oogsten). Voor de waterschappen wordt het steeds lastiger om het waterpeil conform de provinciale bestemmingsplannen te hanteren. Om de grondwaterkwantiteitsproblemen aan te pakken, is een robuust watersysteem met goede sponswerking van de bodem nodig, waarbij de kwaliteit van de bodem en het grondwater niet uit het oog verloren mag worden. Grondwaterbeheer is voor een deel een vraagstuk van ruimtelijke inrichting op nationaal niveau. Daar ligt een taak voor de Unie.

Waterveiligheid

- HWBP
Het belang van een goede uitvoering van het HWBP zal de komende jaren alleen nog maar toenemen. Uit het Landelijk Veiligheidsbeeld dat vorig jaar is verschenen, blijkt dat de opgave zowel in het aantal te versterken kilometers als de daarvoor benodigde financiële middelen per kilometer toeneemt. Dit heeft gevolgen voor de financiële omvang van het programma, en de bijbehorende governance. Het huidige HWBP heeft tot doel de wettelijke normen in 2050 te halen, maar ook daarna zal het werken aan waterveiligheid door moeten gaan. Er ligt een taak voor de Unie om deze strategische discussie op de juiste bestuurlijke tafel te agenderen.

Weersextremen, als gevolg van klimaatverandering

- Crisisbeheersing
De nieuwe visie crisisbeheersing 2030 dient verder uitgewerkt en geïmplementeerd te worden. De evaluatiepunten uit de crisis van Limburg worden hier in meegenomen. De kans op een eventuele crisis, zal toenemen als gevolg van klimaatverandering. Dit geldt niet alleen bij wateroverlast, maar ook bij aanhoudende droogte. Tenslotte is er nog de kans op een crisis vanuit de digitale hoek. Ook op dergelijke crises moeten de waterschappen ingericht zijn en samenwerking tussen de waterschappen, deels via de Unie, is daarin cruciaal.
- Nieuwe deltascenario's
In opdracht van het ministerie van IenW en de Deltacommissaris zijn de wateropgaven voor 2050 en 2100 in beeld gebracht door de Deltascenario's uit 2017 te actualiseren. De nieuwe deltascenario's laten zien waarmee we in het water- en ruimtelijk beleid rekening moeten houden tot het eind van deze eeuw. In alle vier de scenario's worden de wateropgaven op alle fronten flink groter: de zoetwatertekorten nemen toe, extreme neerslag vergroot de kans op wateroverlast en de gevolgen van overstromingen worden groter. Knelpunten in zowel watertekorten, wateroverlast als waterveiligheid stapelen zich op. Dit raakt heel Nederland. De nieuwe Deltascenario's laten zien dat het steeds meer balanceren wordt tussen twee uitersten: droogte en wateroverlast. Als waterschappen kunnen we hierin veel, maar de situatie wordt steeds uitdagender.

Transities

- Zuiveringen
De rwzi's in Nederland gaan de komende jaren op de schop. Rekening houdende met de Europese richtlijn stedelijk afvalwater en de Kaderrichtlijn Waterschappen moeten er 150 rwzi's worden omgebouwd. Dit komt bovenop de reguliere onderhouds- en vervangingsopgave. Hoe voorkomen we dat er knelpunten ontstaan door krapte in de beschikbaarheid van de markt wanneer alle waterschappen deze markt gaan bevragen op deze opgave? Er ligt een taak bij de Unie de

discussie hierover in goede banen te leiden, zodat de waterschappen gezamenlijk optrekken in plaats van (door de markt) tegen elkaar uitgespeeld te worden.

- Klimaatmitigatie
In de ambitie 'op weg naar klimaatneutraliteit' is het handelingenperspectief in beeld gebracht en is vastgesteld op welke wijze en onder welke voorwaarden de waterschappen hun ambities kunnen behalen. Het ondersteuningsprogramma Klimaat is daar een verdere invulling van. Dit ondersteuningsprogramma richt zich enerzijds op projectinvesteringen voor lachgas. Het andere deel op het versnellen en ontwikkelen van terreinen, waaronder groen gas, waterstof, methaan, energiebesparing, netcongestie en aquathermie. De Unie coördineert de uitvoering van dit programma. De activiteiten die hiermee samenvallen, zowel voor de Unie als de waterschappen, worden gedekt door subsidies van de Rijksoverheid, waardoor dit geen extra financiële bijdragen van de leden zal vragen.
- Duurzame waterschappen
In 2035 willen de waterschappen als sector 100% klimaatneutraal zijn. Vanuit de strategie Duurzaam Opdrachtgeverschap Waterschappen zijn handvatten geleverd om invulling te geven aan afspraken en doelen uit vastgestelde akkoorden. Met de convenanten "Schoon en Emissieloos Bouwen" en "Klimaat en Circulair inkopen" wordt al invulling gegeven aan verduurzaming. De volgende stap is om toe te werken naar volledig duurzame waterschappen. Er ligt een taak voor de Unie om de gemaakte afspraken te bewaken.
- Digitale Transformatie en cybersecurity
Op het gebied van digitalisering en digitale transformatie zijn er veel ontwikkelingen. De Digitale Vaarkaart helpt om een route te bepalen richting de digitale transformatie. Daarbij zal ook gekeken worden naar de mogelijkheden rondom artificial intelligence en risico's die dit met zich meebrengt. De digitale transformatie gaat gepaard met vraagstukken rondom cybersecurity, privacy en ethiek. De verdere uitwerking van NIS2 zal ook de komende periode nog gevolgen hebben voor de waterschappen.

Samen sterker

- Toekomstbestendige vereniging
De commissie Toekomstbestendige vereniging heeft een aantal aanbevelingen gegeven om te komen tot een meer strategische aanpak binnen de vereniging. Het Unie bureau wordt steeds vaker ingezet als platform om gezamenlijk op te trekken of om de strategische samenwerking te faciliteren.
- Gezamenlijke publiekscommunicatie
Met de Waterbazenaanpak hebben de waterschappen veel zichtbaarheid gerealiseerd en aandacht gevraagd voor waterbewustzijn. De ambitie is om die zichtbaarheid en aandacht voor het gedrag te continueren. Daarnaast zal er meer aandacht komen voor specifieke doelgroepen, zoals jongeren en zullen we inzetten op educatie.
- Invoering nieuw belastingstelsel
In 2025 zal het nieuwe belastingstelsel ingevoerd worden. Bij deze invoering zal met name de kostentoedelingsverordeningen nog het nodige werk met zich meebrengen. De Unie zal zorgdragen voor adequate ondersteuning voor de waterschappen.

- Internationaal

We zien vanuit internationale ontwikkelingen allerlei zaken op waterschappen afkomen, zeker als we kijken naar de wetgeving op Europees vlak. Deze ontwikkelingen raken vrijwel alle dossiers waar de waterschappen mee te maken hebben. De Unie volgt deze ontwikkelingen op de voet en stuurt op effectieve beïnvloeding van nieuw beleid en regelgeving vanuit strategisch belang van de waterschappen.

Nieuwe profielen van huishoudens en bedrijven t.b.v. ontwikkeling waterschapsbelastingen

Portefeuillehouder: Vincent Lokin / Steller: Wijnand Dekking

Bespreekstuk (besluitvormend)

Gevraagd besluit

De CBCF wordt gevraagd te besluiten dat voor de belastingjaren 2025 t/m 2028 in Uniepublicaties bij het berekenen van de lastendruk van waterschapsbelastingen wordt uitgegaan van:

- de WOZ-waarden zoals weergegeven in de derde kolom van onderstaande tabel:

WOZ-waarde in periode Profiel	2021 t/m 2024	2025 t/m 2028
Huishoudens	€ 250.000	€ 370.000
Agrarisch bedrijf	€ 500.000	€ 520.000
Groothandel	€ 2.600.000	€ 2.700.000
Voedingsmiddelenproducent	€ 13.000.000	€ 13.500.000

- 60 ha als areaal landbouwgrond voor het profiel agrarisch bedrijf, waar voor de periode 2021 t/m 2024 50 ha is gehanteerd.

De kern van het advies

De Unie brengt jaarlijks diverse berichten en publicaties uit waarin de lastendruk van huishoudens en bedrijven a.g.v. de waterschapsbelastingen in beeld wordt gebracht. De lastendruk wordt daarbij uitgedrukt voor zogenaamde profielen. Dit zijn vier standaardsituaties van verschillende soorten huishoudens en vier standaardsituaties van verschillende soorten bedrijven. Voor de belastingjaren 2021 t/m 2024 zijn voor het berekenen van de lastendruk de volgende 'profielen' gehanteerd:

Eenpersoonshuishouden huurwoning, afvalwater 1 vervuilingseenheid
Eenpersoonshuishouden koopwoning, WOZ-waarde € 250.000, afvalwater 1 vervuilingseenheid
Meerpersoonshuishouden huurwoning, afvalwater 1 vervuilingseenheid
Meerpersoonshuishouden koopwoning, WOZ-waarde € 250.000, afvalwater 3 vervuilingseenheden
Agrarisch bedrijf, WOZ-waarde opstallen € 500.000, 50 ha grond, afvalwater 3 vervuilingseenheden
Natuurterrein, 1.000 ha
Groothandel, WOZ-waarde pand € 2.600.000, afvalwater 7 vervuilingseenheden
Productiebedrijf voedingsmiddelen, WOZ-waarde pand € 13.000.000, afvalwater 300 vervuilingseenheden

1. WOZ-waarden van woningen en bedrijfspanden

De lastendruk wordt onder andere gebaseerd op bepaalde WOZ-waarden van woningen en bedrijfspanden. De methodiek voor het actualiseren van deze WOZ-waarden is in de CBCF vergadering van 28 februari 2020 vastgesteld. Wanneer we deze methodiek toepassen voor de belastingjaren 2025 t/m 2028 leidt dit tot het volgende:

- de waarde van woningen wordt in alle profielen van huishoudens gebaseerd op de gemiddelde WOZ-waarde in Nederland op 1-1-2023;

- b. de waarde van bedrijfspanden in de drie bedrijfsprofielen waarin de waarde relevant is (agrarisch bedrijf, groothandel, voedingsmiddelenproducent) wordt berekend door de waardeontwikkeling van bedrijfspanden in de jaren sinds het vorige vaststellingsjaar toe te passen op de laatst gebruikte waarde;
- c. de aldus vastgestelde WOZ-waarden van woningen en bedrijfspanden worden gedurende vier belastingjaren gehanteerd, waarna in 2028 actualisatie plaatsvindt voor de belastingjaren 2029 t/m 2032.

Ad a

De ontwikkeling van de gemiddelde WOZ-waarde van woningen in ons land sinds 2015 is volgens CBS-Statline (op 2 april 2024):

Jaar	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1.000)	206	209	216	230	250	271	290	317	368

Dit betekent dat volgens de vastgestelde methode bij afronding wij een woningwaarde van € 370.000 in de profielen van twee soorten huishoudens gaan hanteren.

Hierbij moet wel worden gerealiseerd dat er grote verschillen in Nederland zijn wat betreft gemiddelde WOZ-waarde, waardoor een dergelijk bedrag niet voor alle waterschappen even herkenbaar is. Het is daarom van belang om in de communicatie aan te geven dat het gaat om een landelijk gemiddelde. Het staat waterschappen vrij om in hun eigen regionale communicatie andere waarden te hanteren, bijvoorbeeld de gemiddelde WOZ-waarde in de eigen regio.

Onderstaande cijfers per provincie op 1/1/2023 illustreren de regionale verschillen wat betreft gemiddelde WOZ-waarde van woningen (bron: CBS-Statline op 2 april 2024):

Provincie	Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1.000) 2023
Groningen	268
Friesland	278
Drenthe	295
Overijssel	326
Flevoland	348
Gelderland	365
Utrecht	448
Noord-Holland	461
Zuid-Holland	359
Zeeland	282
Noord-Brabant	370
Limburg	288

Ad b

Volgens de website van de Waarderingskamer op 2 april 2024 hebben de WOZ-waarden van niet-woningen zich de afgelopen vier jaar als volgt ontwikkeld

Jaar	2020	2021	2022	2023
Stijging WOZ-waarden niet-woningen	+ 1,4%	0,0%	+ 0,3%	+ 2,2%

Dit zou ertoe leiden dat voor de belastingjaren 2025 t/m 2028 de WOZ-waarden zoals opgenomen in de derde kolom van onderstaande tabel gaan gelden (afgeronde bedragen):

Waarde in periode	2021 t/m 2024	2025 t/m 2028
Profiel		
Agrarisch bedrijf	€ 500.000	€ 520.000
Groothandel	€ 2.600.000	€ 2.700.000
Voedingsmiddelenproducent	€ 13.000.000	€ 13.500.000

2. Areaal landbouwgrond voor profiel agrarisch bedrijf

Het areaal landbouwgrond voor het profiel agrarisch bedrijf voor de periode 2021 t/m 2024 is gebaseerd op de gemiddelde bedrijfsgrootte in 2020. Dit was 50 ha.

De op dit moment meest actuele cijfers geven aan dat een akkerbouwbedrijf een gemiddelde oppervlakte grond van 60 ha heeft en een veeteeltbedrijf van 61 ha. Op grond hiervan wordt voorgesteld voor de periode 2025 t/m 2028 uit te gaan van 60 ha voor in het profiel van het agrarisch bedrijf.

Bestuurlijke aandachtspunten

Inherent aan de methode die door de Unie wordt gehanteerd, is dat niet in beeld wordt gebracht wat een huishouden gemiddeld in een bepaald waterschap betaalt, maar dat is ook niet het doel van de cijfers die de Unie presenteert. Het doel hiervan is met name inzicht geven in en duiding geven aan de verschillen in lastendrukontwikkeling tussen de waterschappen en de gevolgen van beleidswijzigingen van waterschappen op de ontwikkeling van de lastendruk. Als een individueel waterschap wel een zo reëel mogelijk beeld van de eigen situatie wil geven, kan het, bijvoorbeeld in zijn begroting, andere waarden hanteren. Dat staat waterschappen uiteraard vrij. De CBCF heeft dit ook in februari 2020 onderkend.

Besproken in

De Uniewerkgroep Bedrijfsvoering, Digitalisering en Dienstverlening op 18 april jl. Vanuit de werkgroep is opgemerkt dat een woning met een waarde van € 370.000 niet maatgevend is voor de situatie in veel waterschappen en daarom minder geschikt is om de waterschappen onderling te vergelijken. De gehanteerde waarden van woningen en bedrijfspanden hebben echter vooral een functie in het communiceren over de lastenontwikkeling van jaar op jaar. Verder is de vraag gesteld of het grote verschil in waardeontwikkeling tussen woningen en bedrijfspanden niet vreemd zal overkomen. Hierover heeft de werkgroep geconcludeerd dat dit een feit is en dat hiermee rekening gehouden is met de door de waterschappen gehanteerde systematiek. De werkgroep adviseert uw commissie met het voorliggende voorstel in te stemmen.

Vervolg/Communicatie

- Als de CBCF de nieuwe profielen heeft vastgesteld, zal het Uniebureau deze naar de waterschappen communiceren. Desgewenst kunnen de waterschappen deze profielen in hun begrotingsvoorbereiding 2025 e.v. meenemen.
- De Unie zal de nieuwe profielen met ingang van november 2024 toepassen in zijn verschillende publicaties, te beginnen met het persbericht van begin november over de te verwachten lastenontwikkeling in 2025.

Projectenkalender Waterschapsmarkt 2024-2025

Op woensdag 20 maart 2024 is door het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) en de Unie van Waterschappen de Projectenkalender Waterschapsmarkt 2024-2025 gepubliceerd. Deze is opgesteld in opdracht van de Werkgroep Samenwerking WaterschapsWerken (SWW)¹. De kalender geeft marktpartijen, overheden en waterschappen onderling een overzicht van komende projecten van de waterschappen. Dit draagt bij aan de juiste match van vraag en aanbod van onder meer materieel, capaciteit en kennis. Het EIB heeft in opdracht van deze partijen een inventarisatie gemaakt van de projecten die de waterschappen nu in voorbereiding of aanbesteding hebben. De Projectenkalender is niet compleet of absoluut, maar geeft vooral een beeld van welke opgaven en welk volume de waterschappen de komende jaren in de markt denken te zetten.

De publicatie van de Projectenkalender vond plaats op de Aqua Nederland-vakbeurs, waar diverse thema's rond de samenwerking tussen waterschappen en de markt aan bod kwamen.

748 projecten in beeld

De Projectenkalender Waterschapsmarkt brengt 748 projecten in beeld die de 21 waterschappen en het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) verwachten voor de periode 2024-2025. Daarvan zijn er 641 aangemerkt als werken en 107 als diensten. De totale verwachte bouwsom van deze inventarisatie bedraagt € 2,8 miljard. In de beschrijvingen van de projecten staan onder meer een projectomschrijving, de beoogde contractvorm en de verwachte periode van uitvoering.

Trends

Opvallend is de toename van projecten rond rioolwaterzuiveringsinstallaties. Met een geraamde bouwsom van bijna € 875 miljoen nemen deze een-derde van het totaal voor hun rekening. De toename houdt verband met de grote opgave op het gebied van waterkwaliteit, zoals de eisen vanuit de Kaderrichtlijn Water. Een andere opvallende trend zit in de toegepaste contractvormen. Ruim 40% van het werkvolume wordt met bouwteams en raamcontracten op de markt gezet. In 2020 was dit nog minder dan een kwart.

Meer inzicht

De jaarlijkse Projectenkalender zorgt voor transparantie op de markt en ondersteunt de dialoog tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers, passend bij de marktvisie 'De waterschapsmarkt van de toekomst'. De Projectenkalender biedt marktpartijen meer zicht op de komende projecten van de waterschappen. Daarmee kunnen ze betere besluiten nemen over de benodigde investeringen in materieel, capaciteit en kennis. Ook kunnen opdrachtgevers onderling hun programma's en projecten afstemmen.

Concurrerende opdrachtgevers

Waterschappen concurreren met andere opdrachtgevers, zoals drinkwaterbedrijven en opdrachtgevers in de infrasector. De brede vraag naar capaciteit onderstreept het belang om goed zicht te hebben op de aankomende projecten. Voor de 21 waterschappen biedt de Projectenkalender inzicht in de mogelijke pieken van gelijksoortige projecten, omdat ze deze bijvoorbeeld gelijktijdig willen aanbesteden. Door dit inzicht en de onderlinge afstemming kunnen waterschappen voorkomen dat er pieken ontstaan waardoor aanbestedingen (mogelijk) mislukken.

¹ De Werkgroep SWW is een samenwerkingsverband van diverse waterschappen, de Unie van Waterschappen, het HWBP en brancheverenigingen van bedrijven die werken in de waterschapswereld, zoals aannemers en ingenieursbureaus.

Projectenplatform

De SWW werkt aan de ontwikkeling van een online Projectenplatform. In de toekomst kunnen waterschappen in deze digitale omgeving hun projecten het hele jaar door aanmelden, wijzigen en inzien. Op het platform komt ook een totaaloverzicht van alle projecten in een actuele, gebruiksvriendelijke Projectenkalender.

[> Bekijk hier de rapportage van de Projectenkalender 2024-2025](#)

[> Of download de volledige projectenlijst](#)

Gezamenlijke reactie Unie van Waterschappen, VNG en IPO op wetsvoorstel Rechtsbescherming bij aanbesteden

Bij brief van 11 januari 2024 vroeg de minister van Economische Zaken en Klimaat om de formele reactie van de Unie van Waterschappen op het wetsvoorstel Rechtsbescherming bij aanbesteden waarin wijzigingen in de Aanbestedingswet 2012 worden voorgesteld. Aangezien de wijzigingen van de Aanbestedingswet 2012 gevolgen hebben voor de waterschappen heeft de minister de Unie, conform artikel 5 van de Code Interbestuurlijke verhoudingen, op de hoogte gesteld van de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op het wetsvoorstel en de daaruit voortvloeiende lasten. Tegelijkertijd heeft de minister de VNG en de IPO dezelfde mogelijkheid geboden.

De afgelopen periode heeft er intensief overleg plaatsgevonden tussen betrokken medewerkers van de Unie, VNG en IPO. Uit dit overleg is een gezamenlijke reactie voortgekomen welke is bijgevoegd bij deze mededeling. Bij brief van 15 april 2024 heeft de Unie deze zienswijze verstuurd aan het ministerie met het verzoek deze zienswijze mee te nemen in de verdere behandeling van dit wetsvoorstel.

VNG, IPO en Unie maken zich zorgen over de consequenties voor hun leden van het wetsvoorstel 'Rechtsbescherming bij aanbesteden'. Daarom stellen wij voor gedeeltelijk pas op de plaats te maken, en de wetwijziging te beperken tot:

- a. het aanscherpen van de motiveringsverplichting;
- b. de verplichting een klachtenloket te hebben;
- c. de vastlegging in artikel 4.27 van de Aanbestedingswet 2012 dat er een commissie is die tot doel heeft onafhankelijk advies te geven over klachten met betrekking tot aanbestedingsprocedures; en ten slotte
- d. tot het invoeren van de registratie- en rapportageverplichting van en over aanbestedingsklachten.

Net als het rijk streven gemeenten, provincies en waterschappen ernaar om met de inkoop van producten, diensten en werken bij te dragen aan de grote maatschappelijke opgaven van deze tijd. Daarbij is de inzet te zorgen voor minder bureaucratie en regeldruk en een optimale balans tussen kosten en kwaliteit. De Aanbestedingswet 2012 is daarbij een belangrijk kader. De Aanbestedingswet 2012 wordt door veel aanbestedende diensten én inschrijvers echter nu al als ingewikkeld ervaren en de voorgeschreven aanbestedingsprocedures in deze wet als tijdrovend, juridiserend en bureaucratisch. De voorgenomen wijzigingen maken de wet nog complexer en daarmee nog lastiger uit te voeren.

De VNG, IPO en Unie maken zich zorgen over de complexiteit van de wetgeving en de gevolgen die de verdere juridisering en formalisering van het aanbestedingsrecht in praktijk zal hebben voor aanbestedende diensten én ondernemers. Deze zorgen lijken te worden bevestigd door het onderzoek Uitvoeringslasten wetsvoorstel rechtsbescherming bij aanbesteden door Panteia. Uit dit onderzoek komt immers naar voren dat het wetsvoorstel knelpunten met zich mee kan brengen op het gebied van met name complexiteit, juridische aspecten, kosten en implementatie.

De VNG, IPO en Unie erkennen het belang van goede rechtsbescherming van ondernemers bij aanbestedingen. Terechte klachten moeten snel en adequaat worden behandeld. We zijn er dan ook voorstander van dat aanbestedende diensten een klachtenloket moeten hebben dat in lijn met de Handreiking klachtafhandeling bij aanbesteden functioneert. Daarnaast ondersteunen de VNG, IPO en Unie ook de aanscherping van de motiveringsverplichting. Ook wij verwachten dat als aanbestedende diensten transparant zijn naar ondernemers over de door hen gemaakte keuzes, en deze laatsten daardoor beter kunnen begrijpen waarom deze zijn gemaakt, dit zal bijdragen aan het voorkomen van onnodige klachten en kort gedingen. Tot slot moedigen wij als lerende organisaties ook het registreren en leren van ingediende klachten aan. Meer regelgeving is ons inziens echter niet nodig.

Wat is er dan wél nodig?

De uitdagingen waar de overheid voor staat zijn zoals genoemd groot. Dat vraagt een optimale samenwerking met de markt, maar ook als overheden onderling. Onze gezamenlijke doelstellingen voor Nederland op het gebied van klimaatverandering, de energietransitie, het bereiken van een circulaire economie, het zorgen voor voldoende betaalbare woningen, de digitalisering van de samenleving etc. kunnen we alleen bereiken als voldoende bedrijven aan de vraag van ons als overheden kunnen én willen voldoen. Tegelijk zien we dat onze leden het bedrijfsleven steeds eerder en intensiever vragen mee te denken in het creëren van integrale oplossingen voor complexe maatschappelijke vraagstukken. Het bedrijfsleven levert niet meer alleen de producten, maar ook de expertise en het intellect om deze producten in en toe te passen in onze samenleving. Wetgeving en beleid moeten dergelijke processen helpen en niet tegenwerken. Ook zijn in deze processen niet meer alleen de inkopers, maar bijvoorbeeld ook beleidsmakers en bestuurders betrokken. Dit vraagt iets anders qua ondersteuning dan jarenlang is geleverd.

De VNG, IPO en Unie werken hard aan het ondersteunen van hun leden om de professionaliteit van hun inkoop verder te ontwikkelen en te verbeteren. Het stimuleren van onderlinge samenwerking is daarbij één van de speerpunten. Naast onderlinge samenwerking, werken de leden van VNG, IPO en de Unie ook actief samen met de verschillende ministeries en met andere maatschappelijke partners zoals bijvoorbeeld brancheverenigingen, kennisorganisaties, onderwijsinstellingen en samenwerkingsverbanden. Hierbij staan zij open voor signalen en suggesties wat er beter kan bij inkopen en aanbesteden. Daarbij groeit het besef dat overheid en markt een gezamenlijk ecosysteem vormen en dit systeem ook samen moeten optimaliseren. De voorgestelde regelgeving draagt op onderdelen niet aan deze ontwikkeling bij. Vandaar ons voorstel om de wetswijziging te beperken tot de hiervoor genoemde vier onderdelen.

Den Haag, 15 april 2024

Stand van zaken aanpassing belastingstelsel

In deze mededeling informeren wij u over de stand van zaken rond de aanpassing van het belastingstelsel van de waterschappen. De belangrijkste ontwikkeling is dat de Tweede Kamer het wetsvoorstel tot aanpassing van het belastingstelsel op 23 april jl. heeft aangenomen. Nog dezelfde dag is hierover op de site van de Unie een nieuwsbericht verschenen:

<https://unievanwaterschappen.nl/tweede-kamer-neemt-wetsvoorstel-aanpassing-belastingstelsel-aan/>

Wij blikken in deze mededeling kort terug op de hoofdlijnen van het debat in de Tweede Kamer en blikken vooruit op het proces in de Eerste Kamer. Wij informeren u over het proces binnen de vereniging om tot vaststelling van de ondersteunende producten van de Unie (model-belastingverordeningen en handreikingen) te komen en staan tot slot apart stil bij het proces rond de handreiking separate afvalwaterstromen.

Weergave debat in Tweede Kamer

Voorafgaand aan het debat heeft de Unie de twee wensen van de waterschappen met betrekking tot het wetsvoorstel onder de aandacht van Kamerleden gebracht. Het ging hier zoals bekend om de wens van de waterschappen om de verplichting voor de tariefdifferentiatie tussen woningen en niet-woningen in de categorie gebouwd (tariefdifferentiatie gebouwd) te wijzigen in een 'kan-bepaling' en om de wens om in de nieuwe kostentoedelingsmethode een structurele ruimte van +/- 30% te hebben. Voor beide onderwerpen hebben Kamerleden amendementen ingediend die in lijn waren met de wensen van de waterschappen.

Tijdens het plenaire debat op 18 april jl. spraken meerdere Kamerleden waardering uit voor het werk van de waterschappen. Waardering was er ook voor de betere toepassing van het profijtbeginsel als uitgangspunt voor het wetsvoorstel. De tariefdifferentiatie gebouwd gaf veel discussie. De vraag was of deze differentiatie verplicht moest worden gesteld (wetsvoorstel) of dat het een facultatieve bepaling moest worden. Ook de vraag vanaf welk moment bij toepassing van de tariefdifferentiatie met waardeverschillen tussen woningen en niet-woningen rekening moest worden gehouden (de zogenaamde peildatum, in het wetsvoorstel bepaald op twee jaar vóór inwerkingtreding van het wetsvoorstel) leverde veel debat op.

Ook is er veel gesproken over de in het wetsvoorstel opgenomen bestuurlijke ruimte van +/- 30% in de nieuwe kostentoedelingsmethode en voor de gebiedskenmerken als basis voor de kostenverdeling. Wat betreft de bestuurlijke ruimte in de kostentoedeling ging het vooral over de voorspelbaarheid van de tarieven en daarmee over (on)zekerheid voor de belastingbetalers. Op dit punt lag zowel het amendement dat de lijn van de waterschappen onderschrijft als een amendement om de bandbreedtes te beperken tot 10 procent, op tafel. Wat betreft de gebiedskenmerken was een belangrijke vraag of deze wel voldoende concreet zijn voordat de waterschappen daarmee aan de slag gaan.

Er is ook gesproken over de vraag of het principe van 'de vervuiler betaalt' genoeg in het wetsvoorstel tot uitdrukking komt en over de wenselijkheid van het extra opwekken van duurzame energie door waterschappen.

De minister heeft in het debat toegezegd dat hij de Kamer voor het einde van dit jaar in een brief zal informeren over het proces rond het vervolgtraject Duurzame en toekomstbestendige financiering waterbeheer.

Amendementen en moties

In totaal zijn 8 amendementen en 5 moties in stemming gebracht. Tijdens de stemming zijn twee amendementen aangenomen: één over het volgen van een voorhangprocedure¹ voor de mogelijk nog vast te stellen algemene maatregel van bestuur die invulling moet geven aan de toepassing van een bestuurlijke ruimte van 50% bij de kostentoedeling en één over een evaluatie, 5 jaar na inwerkingtreding van het wetsvoorstel, van de draagvlakmeting bij de plusvoorziening wateraanvoer. De amendementen over de twee wensen van de waterschappen zijn helaas niet aangenomen. Daar staat tegenover dat amendementen over deze onderwerpen die voor de waterschappen nog veel vervelender hadden kunnen uitpakken, ook niet zijn aangenomen.

Alle moties zijn door de Kamer aangenomen en zullen door de minister worden uitgevoerd. Het gaat om de volgende vijf moties:

- Motie om de Kamer jaarlijks te informeren over de belastingopbrengst per waterschap en om onderzoek te doen naar de toepassing van het “de vervuiler betaalt”-principe;
- Motie over het scherp toezicht houden op hoe de waterschappen het begrip “gebiedskennmerken” invullen zodat de rechtszekerheid in stand blijft;
- Motie om te onderzoeken hoe dienstverlening ten behoeve van het watersysteem door agrariërs verdisconteerd kan worden in de kostentoedeling van de waterschapslasten;
- Motie over het in beeld brengen welke kosten waterschappen moeten maken voor verbetering van de natuurkwaliteit;
- Motie om te onderzoeken hoe de zuiverings- en verontreinigingsheffing meer op basis van de omvang van huishoudens geheven kan worden.

Volgende stap

Een belangrijke volgende stap is de plenaire behandeling van het wetsvoorstel door de Eerste Kamer. Op het moment van schrijven staat het wetsvoorstel op de agenda van de procedurevergadering van de commissie Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving (IWO) van 14 mei 2024. Ter vergadering wordt uw commissie mondeling geïnformeerd over de actuele stand van zaken.

Ondersteunende activiteiten en producten implementatie wetsvoorstel

In de ledenbrief van 8 februari jl. (kenmerk 122758/MdR) heeft het Uniebureau de waterschappen onder andere geïnformeerd over (de planning van) de ondersteunende activiteiten en producten van de Unie ten behoeve van de implementatie van het wetsvoorstel door de waterschappen en de belastingsamenwerkingen. Deze producten zullen wij in de komende vergaderingen van uw commissie voor besluitvorming agenderen. Het overzicht hieronder geeft aan welke producten wanneer in de commissie aan de orde komen (en wanneer de daaraan voorafgaande vergadering van de WBDD zal zijn). Vaststelling van de producten gebeurt door de Ledenvergadering. Opgemerkt wordt nog dat op dit moment nog niet zeker is dat over de kortingsregeling bij de zuiveringsheffing (onderwerp f) een handreiking zal verschijnen en dat de Tabel afvalwatercoëfficiënten (onderdeel g) wellicht niet ter besluitvorming maar als mededeling aan u zal worden voorgelegd.

Het proces rond de handreiking separate afvalwaterstromen wordt aan het einde van de notitie nog kort apart toegelicht.

¹ In geval van een voorhangprocedure dient het kabinet een wetsvoorstel in ter goedkeuring van de AMvB. De AMvB moet door beide Kamers worden goedgekeurd.

	WBDD	CBCF	LV
Handreikingen			
a. Kostentoedeling (inclusief bandbreedtes)	29/08/2024	04/10/2024	11/10/2024
b. Plusvoorzieningen	29/08/2024	04/10/2024	11/10/2024
c. Tariefdifferentiaties	29/08/2024	04/10/2024	11/10/2024
d. Tariefdifferentiatie gebouwd	18/10/2024	22/11/2024	13/12/2024
e. Separate afvalwaterstromen	28/06/2024	04/10/2024	11/10/2024
f. Kortingsregeling zuiveringsheffing	18/10/2024	22/11/2024	13/12/2024
g. Tabel afvalwatercoëfficiënten	18/10/2024	22/11/2024	13/12/2024
Modelverordeningen			
a. Kostentoedeling	18/10/2024	22/11/2024	13/12/2024
b. Watersysteemheffing	02/2025	03/2025	04/2025
c. Zuiveringsheffing	02/2025	03/2025	04/2025
d. Verontreinigingsheffing	02/2025	03/2025	04/2025

Proces handreiking separate afvalwaterstromen

Onderdeel van het wetsvoorstel is de verduidelijking dat waterschappen voor separate afvalwaterstromen geen zuiveringsheffing in rekening kunnen brengen maar hiervoor privaatrechtelijke afspraken moeten maken. Bij separate stromen gaat het om afvalwater dat niet via de gemeentelijke riolering op een rwzi wordt aangeleverd, maar bijvoorbeeld met een tankwagen of via een separate leiding naar de rwzi wordt gebracht c.q. op de rwzi aankomt. Door middel van het aantrekken van separate afvalwaterstromen kunnen waterschappen beter inspelen op waardevol afvalwater.

Om waterschappen te ondersteunen bij het komen tot privaatrechtelijke overeenkomsten en de toepassing en uitvoering ervan is een concept-handreiking opgesteld. Deze handreiking is tot stand gekomen in een ad hoc-werkgroep² en is medio april 2024 ter consultatie aangeboden aan de leden van de Vereniging van Zuiveringsbeheerders. Op deze wijze worden alle 21 waterschappen in de gelegenheid gesteld om te reageren op de inhoud van de handreiking. De reacties worden meegenomen in het definitieve concept dat op 4 oktober a.s. wordt voorgelegd aan uw commissie. Ook zal nog gewerkt worden aan een modelovereenkomst die als bijlage bij de handreiking komt.

² De werkgroep bestaat uit juristen, zuiveringstechnologen en heffingstechnologen van acht waterschappen, waaronder de voorzitter van de Vereniging van Zuiveringsbeheerders.

Zuiveringsheffing huishoudens op basis van drinkwaterverbruik

Sinds 2009 kent de Waterschapswet een bepaling die waterschappen de mogelijkheid biedt om de aanslag zuiveringsheffing voor huishoudens geheel of gedeeltelijk te baseren op het drinkwaterverbruik, het zogenaamde waterspoor. Van deze mogelijkheid is tot op heden nog door geen enkel waterschap gebruik gemaakt. Na de waterschapsverkiezingen in maart 2023 hebben vijf waterschappen¹ in hun bestuursakkoord opgenomen te willen onderzoeken of zij het waterspoor kunnen toepassen. In deze mededeling informeren wij u over de eerdere onderzoeken naar het waterspoor en de landelijke ontwikkelingen op het gebied van drinkwaterbesparing. Daarnaast geven wij aan hoe wij het vervolg voor ons zien.

Eerdere onderzoeken naar het waterspoor

Onder de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) was het van 2001 tot 2006 mogelijk om experimenten met het brede waterspoor uit te voeren. In het brede waterspoor werden de tarieven voor drinkwaterverbruik, rioolrecht (gebruikersdeel) en verontreinigingsheffing op één rekening verenigd. De hoogte van de rekening was gerelateerd aan het drinkwaterverbruik. Uiteindelijk is het alleen in gemeente Medemblik tot daadwerkelijke uitvoering van een experiment gekomen. Bij dit experiment waren het drinkwaterbedrijf PWN, de gemeente Medemblik en (de rechtsvoorganger van) het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier betrokken. Het experiment liep van 1 mei 2001 tot eind 2004 en stuitte op een randvoorwaarde van de Raad van State die voorschreef dat huishoudens niet met een hogere verontreinigingsheffing geconfronteerd mochten worden dan huishoudens van omliggende gemeenten die niet deelnamen aan het experiment. Het evaluatierapport concludeerde dat door de beperkte mogelijkheden van het experiment geen harde conclusies konden worden getrokken over de relatie tussen het waterspoor en gedragsverandering van consumenten. Wel werden er lessen geleerd van praktische, organisatorische, juridische en communicatieve aard.²

Vanaf 2009 is zoals gezegd het waterspoor als mogelijkheid opgenomen in artikel 122h, tweede lid, Waterschapswet. De huidige wettelijke bepaling kent de randvoorwaarde die eerder in het experiment in Medemblik door de Raad van State werd gesteld niet. In aanloop naar deze wetswijziging heeft het Hoogheemraadschap van Rijnland in 2008 onderzoek gedaan naar een mogelijke invoering van het waterspoor. Naast Rijnland hebben sinds 2009 nog minstens vier andere waterschappen³ onderzoek gedaan naar een zuiveringsheffing voor huishoudens gebaseerd op drinkwaterverbruik. Hoewel al deze onderzoeken positieve aspecten benadrukten, zoals een rechtvaardigere belastingheffing, bleek uit de conclusies dat de verwachte veranderingen in drinkwaterconsumptie minimaal zouden zijn en de duurzaamheidseffecten verwaarloosbaar. Daarnaast concluderen deze onderzoeken dat het invoeren van een heffing gebaseerd op drinkwaterverbruik ook uitdagingen met zich mee brengt. Zo vereist het waterspoor een aanpassing van de belastingadministratie en -applicatie, wat gepaard gaat met zowel eenmalige als structurele kosten. Bovendien kan het complex zijn om het drinkwaterverbruik nauwkeurig toe te wijzen, vooral wanneer meerdere woonruimten op één watermeter zijn aangesloten.

Landelijke ontwikkelingen

In 2020 heeft de Tweede Kamer twee moties van het toenmalige lid Van Brenk aangenomen⁴ die uitdrukking gaven aan het groeiende bewustzijn in Nederland over de noodzaak om het drinkwaterverbruik te verminderen en de beschikbaarheid van drinkwater te waarborgen. De Tweede

¹ Brabantse Delta, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, De Stichtse Rijnlanden en Vallei en Veluwe.

² *Evaluatie Experiment met het Breed Waterspoor – Eindrapport*, Delft: Syncera Water 2004.

³ Amstel, Gooi en Vecht (2009), Roer en Overmaas (2010), De Dommel (2014) en Scheldestromen (2018).

⁴ *Kamerstukken II 2020/21*, 27 625, nr. 510 en *Kamerstukken II 2020/21*, 35 570 XII, nr. 86.

Kamer heeft met deze moties de regering gevraagd na te gaan waar de belemmeringen voor waterschappen zitten om het waterspoor toe te passen en hen vervolgens te helpen deze belemmeringen weg te nemen, zodat gekomen kan worden tot een meer evenredige zuiveringsheffing voor huishoudens. In de Kamerbrief van 16 november 2021 heeft de toenmalige minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) aangegeven dat het verstandig is om hier in samenhang met andere vraagstukken rondom belastingen op water naar te kijken. De regering heeft er daarom voor gekozen om de uitvoering van deze moties onderdeel uit te laten maken van het traject toekomstbestendige bekostiging waterbeheer.⁵ IenW heeft de Unie van Waterschappen laten weten dat dit traject verder wordt opgepakt zodra het wetsvoorstel tot aanpassing van het belastingstelsel van de waterschappen is behandeld in de Tweede Kamer.

Eind 2022 schreef de huidige minister van IenW in zijn brief 'Water en Bodem sturend' dat de regering toewerkt naar een drinkwaterbesparing van 20% per 2035, om zo het effect van toename van de watervraag in relatie tot de schaarsere beschikbaarheid van water te beperken.⁶ In navolging hierop is in een conceptversie van het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing⁷ als maatregel voor de middellange termijn (2026-2027) opgenomen dat het ministerie van IenW (als trekker) met de Unie van Waterschappen en drinkwaterbedrijven kansen voor de koppeling van de zuiveringsheffing en de drinkwaterrekening gaat onderzoeken. Dit moet een onderzoek zijn naar de koppeling van deze kosten in eventuele factuur of enkel als communicatiemiddel ten behoeve van bewustwording.

Vervolg

De Unie van Waterschappen ziet op dit moment geen proactieve rol voor zichzelf weggelegd in dit dossier, anders dan het informeren van de leden. Op termijn zal de Unie van Waterschappen een bijdrage leveren aan zowel het traject toekomstbestendige bekostiging waterbeheer als het onderzoek naar de koppeling van de zuiveringsheffing en de drinkwaterrekening. De inzichten die de eerdergenoemde waterschappen in hun aangekondigde onderzoeken verkrijgen, kunnen ons in deze trajecten behulpzaam zijn. Wij zullen u informeren over de uitkomst en de bevindingen van de aangekondigde onderzoeken.

⁵ *Kamerstukken II 2021/22*, 27 625, nr. 557, p. 20.

⁶ *Kamerstukken II 2022/23*, 27 625, nr. 592, p. 8-9.

⁷ *Kamerstukken II 2023/24*, 27 625, nr. 658, p. 4.

Nieuwe financieringsystematiek gemeenten en provincies

Samenvatting

Sinds het uitkomen van het coalitieakkoord van het huidige demissionaire kabinet Rutte-IV in december 2021 hebben kabinet enerzijds en met name VNG en IPO anderzijds discussie gevoerd over de financiële ruimte van gemeenten en provincies, die na 2025 beperkt zou worden. De Unie heeft VNG en IPO steeds in deze discussie gesteund, omdat voldoende middelen en goede financiële positie van gemeenten en provincies essentieel zijn om de opgaven waarvoor de waterschappen staan, te realiseren. Gemeenten en provincies zijn immers belangrijke samenwerkingspartners van de waterschappen bij het oppakken van de diverse uitdagingen in de regio.

Daarnaast hadden de waterschappen in de fase van de discussie waarin een groter en anders samengesteld gemeentelijk en provinciaal belastinggebied op tafel lag een direct belang in de discussie, gegeven de raakvlakken met het belastinggebied van de waterschappen. Halverwege het traject werd echter duidelijk dat er geen aanpassing van het gemeentelijk en provinciaal belastinggebied zou gaan plaatsvinden.

In november 2023 is gestart met een intensief bestuurlijk traject gericht op de Voorjaarsnota van april 2024. De resultaten van de vele (bestuurlijke) overleggen zijn verwerkt in de ontwerp-Voorjaarsnota, die op 15 april jl. is uitgekomen. Voor de gemeenten kunnen deze resultaten als volgt worden samengevat (voor provincies geldt inhoudelijk hetzelfde, maar andere bedragen):

- structureel verdwijnen van de Opschalingskorting¹ m.i.v. 2026, wat hen € 675 mln. scheelt;
- eenmalige korting op het Gemeentefonds in 2025 van € 675 mln.;
- de ontwikkeling van het Gemeentefonds op basis van de ontwikkeling van de Rijksbegroting ('trap op – trap af') wordt m.i.v. 2024 vervangen door ontwikkeling met het Bruto Binnenlands Product (BBP). De financiële effecten van de overgang op deze systematiek worden door het Rijk gecompenseerd.

Er zijn vier beleidsterreinen geselecteerd waar de BBP-systematiek niet goed werkt: de kosten stijgen op deze terreinen harder dan het BBP, waardoor er te weinig geld voor een goede taakuitoefening beschikbaar komt. Deze terreinen zijn Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) / zorg (gemeenten), infrastructuur (gemeenten en provincies), openbaar vervoer (OV) (gemeenten en provincies) en natuur (provincies) en het is de bedoeling dat hiervoor in juni a.s. specifieke afspraken worden gemaakt. Gemeenten gaan er na deze afspraken in 2026 ca. 2 miljard op achteruit, provincies ruim € 300 mln. Hierover gaan VNG en IPO in overleg met het nieuwe kabinet.

Nadere toelichting

Sinds het uitkomen van het coalitieakkoord van het huidige demissionaire kabinet Rutte-IV in december 2021 wordt er met name tussen kabinet enerzijds en VNG en IPO anderzijds discussie gevoerd over de financiële ruimte van gemeenten en provincies. Aanleiding voor de start van deze discussie was de volgende passage in het coalitieakkoord

Om een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun autonomie te vergroten, wordt in de komende jaren een nieuwe financieringsystematiek voor de periode na 2025 uitgewerkt, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Daarbij worden ook alternatieven voor de OZB en MRB in de beschouwing betrokken. In de huidige kabinetsperiode zal de financiering van de medeoverheden grotendeels worden vormgegeven via de accres systematiek.

¹ De Opschalingskorting is een korting op het Gemeente- en Provinciefonds die in 2015 is geïntroduceerd vanwege het voornemen van het toenmalige kabinet om alle gemeenten naar 100.000+ gemeenten op te schalen en de provincies naar vijf landsdelen. Op deze wijze zou in de ogen van dat kabinet een zodanige efficiency worden bereikt dat gemeenten en provincies met minder middelen toe zouden moeten kunnen. Het beleidsvoornemen is niet gerealiseerd, maar de Opschalingskorting is nooit verdwenen.

A.g.v. het coalitieakkoord krijgen gemeenten en provincies in de periode 2022 t/m 2025 extra middelen, maar als gevolg van hetzelfde akkoord staan hun financiën vanaf 2026 onder druk. In 2026 en later zou er op basis van de cijfers in het coalitieakkoord fors minder geld via Gemeente- en Provinciefonds beschikbaar komen dan in de jaren t/m 2025. Een belangrijke reden is dat de zogenoemde Opschalingskorting op de fondsen in de periode 2022 t/m 2025 niet wordt toegepast, maar in het Coalitieakkoord vanaf 2026 weer wordt geëffectueerd. Ondanks inmiddels door het kabinet toegezegde eenmalige bijdragen, gaan gemeenten er vanuit dat zij er met ingang van 2026 ca. € 3 miljard structureel op achteruit gaan en de provincies zo'n € 400 miljoen, iets wat zij zelf wel het 'financiële ravijn' noemen.

In de gesprekken is in het begin een vergroting van de gemeentelijke en provinciale belastinggebieden aan de orde geweest als oplossing voor het financiële gat. VNG en IPO hebben hieraan de randvoorwaarde verbonden dat dit zoveel mogelijk lastenneutraal voor inwoners en bedrijven moet plaatsvinden. Dat zou betekenen dat Rijksbelastingen moeten worden verlaagd en dat bleek uiteraard een lastig punt binnen het kabinet/Rijk. Dit spoor lijkt inmiddels doodgelopen, want komt eigenlijk niet meer aan de orde.

In de fase waarin een groter gemeentelijk en provinciaal belastinggebied nog wel op tafel lag, hadden de waterschappen een direct belang bij de discussie, gegeven de raakvlakken met het belastinggebied van de waterschappen. Ons belang hebben we steeds als volgt naar voren gebracht:

- Gemeenten en provincies zijn belangrijke samenwerkingspartners van de waterschappen bij het oppakken van de diverse uitdagingen in de regio. Voldoende middelen en goede financiële positie van gemeenten en provincies zijn daarom essentieel om de opgaven waarvoor de waterschappen staan te realiseren. Daarom steunen wij de gemeenten en provincies in hun overleg met het Rijk.
- Als er iets verandert in het belastinggebied van gemeenten en/of provincies moet er integraal naar de consequenties voor het lokaal belastinggebied worden gekeken, dus inclusief het belastinggebied van de waterschappen.
- De discussie over de (nieuwe) financiering van gemeenten en provincies, met name het onderdeel belastinggebied, mag het wetsvoorstel over aanpassing van de waterschapsbelastingen niet vertragen.

De passage over 'een nieuwe financieringssysteem voor de periode na 2025' uit het Coalitieakkoord heeft inmiddels invulling gekregen door het besluit van het kabinet om voor het Gemeente- en Provinciefonds de huidige 'trap op trap af' systematiek, waarmee de fondsen meebewegen met de Rijksbegroting, te gaan vervangen door de 'BBP-systematiek', waarmee de fondsen gaan meebewegen met het Bruto Binnenlands Product. Dit moet leiden tot een stabielere, minder aan schommelingen onderhevige bekostiging van de gemeenten en provincies. Daarnaast is voor gemeenten en provincies hun financiële gat m.i.v. 2026 natuurlijk erg belangrijk, waarbij de toekomst van de opschalingskorting een belangrijke factor is.

Sinds november 2023 hebben er vele (bestuurlijke) overleggen over de BBP-systematiek en de Opschalingskorting plaatsgevonden en de resultaten daarvan zijn uiteindelijk verwerkt in de ontwerp-Voorjaarsnota van het demissionaire kabinet, die op 15 april is uitgekomen. Voor de gemeenten kunnen deze resultaten als volgt worden samengevat (voor provincies geldt inhoudelijk hetzelfde, maar andere bedragen):

- structureel verdwijnen van de Opschalingskorting m.i.v. 2026, wat hen € 675 mln. scheelt;
- eenmalige korting op het Gemeentefonds in 2025 van € 675 mln.;
- de ontwikkeling van het Gemeentefonds op basis van de ontwikkeling van de Rijksbegroting ('trap op – trap af') wordt m.i.v. 2024 vervangen door ontwikkeling met het BBP. De financiële effecten van de overgang op deze systematiek worden door het Rijk gecompenseerd.

Er zijn vier beleidsterreinen geselecteerd waar de BBP-systematiek niet goed werkt: de kosten stijgen op deze terreinen harder dan het BBP, waardoor er te weinig geld voor een goede taakuitvoering beschikbaar komt. Deze terreinen zijn WMO/zorg (gemeenten), infrastructuur (gemeenten en provincies),

OV (gemeenten en provincies) en natuur (provincies) en het is de bedoeling dat hiervoor in juni a.s. specifieke afspraken worden gemaakt.

Voor gemeenten geldt dat zij er na deze afspraken in 2026 ca. 2 miljard op achteruit gaan, provincies ruim € 300 mln. Hierover gaan VNG en IPO in overleg met het nieuwe kabinet.

Verslaggevingsregels waterschappen

Op 22 juni 2022 heeft de Unie advies uitgebracht aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) over nieuwe verslaggevingsregels voor de waterschappen (Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen; het BBVW). In deze mededeling is de voortgang van de opvolging van het advies opgenomen. Samengevat is deze voortgang als volgt:

- Op 5 december 2023 zijn de nieuwe verslaggevingsregels voor waterschappen (Hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit, 'De beleidsvoorbereiding en de verantwoording') in het Staatsblad gepubliceerd. In deze wijziging is ook de inwerkingtreding van de Wet versterking decentrale rekenkamers voor wat betreft het afleggen van de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur (zie de aparte mededeling over dit onderwerp) opgenomen.
De nieuwe verslaggevingsregels (en het afleggen van de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur) zijn voor het eerst van toepassing op het begrotings- en verslaggevingsjaar 2025. De waterschappen moeten bij het opstellen van de meerjarenraming voor 2025 e.v., en dus in dit (voor)jaar, al rekening houden met de nieuwe verslaggevingsregels;
- Bij Hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit hoort ook de Ministeriële regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. Deze ministeriële regeling wordt op dit moment door het ministerie van IenW in nauwe samenwerking met de Unie aangepast;
- Het Uniebureau heeft de waterschappen in maart jl. via de deelnemers aan het Overleg hoofden financiën voorzien van een dummy voor zowel de meerjarenraming als de begroting. Op verzoek van hetzelfde overleg wordt er door het Uniebureau een Teamsomgeving ingericht waarop relevante documenten kunnen worden gedeeld, vragen kunnen worden gesteld en ideeën uitgewisseld kunnen worden. Op een later moment volgen nog dummy's voor het jaarverslag en de jaarrekening.

Achtergrondinformatie

Op 22 juni 2022 heeft de Unie, nadat de CBCF op 19 mei 2022 een positief besluit had genomen, advies uitgebracht aan de minister van IenW over nieuwe verslaggevingsregels voor de waterschappen (het BBVW). Met het uitbrengen van dit advies is de Unie ingegaan op het verzoek van het ministerie van IenW van 6 mei 2019 om advies uit te brengen over de regels voor de verslaggeving van de waterschappen. Met het advies wordt de vraag beantwoord wat de knelpunten zijn voor de waterschappen als de vergelijkbare verslaggevingsregels voor gemeenten en provincies (het BBV) voor hen van toepassing zouden worden. Het advies bestaat uit een drietal categorieën van voorstellen, te weten:

1. Voorstellen voor een nieuw BBVW
Dit betreft een voorstel voor een volledige set van nieuwe bepalingen van de verslaggevingsregels voor waterschappen, waarbij de voorgestelde veranderingen t.o.v. het huidige BBVW inzichtelijk zijn gemaakt en worden gemotiveerd.
2. Voorstellen ter verbetering van het BBV
Dit betreft de suggesties van de waterschappen ter verbetering van het BBV.
3. Voorstellen verschillen met het BBV
Dit betreft voorstellen van de waterschappen om het BBVW niet gelijk te schakelen met het BBV. Elk voorstel is van een motivatie voorzien.

Het ministerie van IenW heeft op basis van het door de Unie uitgebrachte advies Hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit (De beleidsvoorbereiding en de verantwoording) aangepast. De wijziging is in nauwe samenwerking met het Uniebureau tot stand gekomen. Het advies van de Unie is nagenoeg volledig overgenomen.

Rechtmatigheidsverantwoording waterschappen en de accountantscontrole

Op 27 september 2022 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het Wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers. Dit wetsvoorstel bevat twee wijzigingen voor de waterschappen, namelijk de wettelijke verplichting tot het instellen van een volledig onafhankelijke, extern samengestelde rekenkamer en de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur. In deze mededeling wordt ingegaan op de voortgang van de voorbereidingen van de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur. Samengevat is deze voortgang als volgt:

- Op 5 december jl. is de wijziging van Hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit (De beleidsvoorbereiding en de verantwoording) in het Staatsblad gepubliceerd. Aan dit hoofdstuk zijn bepalingen toegevoegd en aangepast waarmee de Wet versterking decentrale rekenkamers voor wat betreft de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur is verwerkt in het Waterschapsbesluit.
- Het afleggen van de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur is voor het eerst van toepassing op het verslaggevingsjaar 2025 en krijgt dus zijn beslag aan het begin van 2026;
- Vanaf 2021 ondersteunt de Unie de waterschappen bij de implementatie. Voor 2024 zijn drie bijeenkomsten voorzien. Afhankelijk van de behoefte, nu het moment van inwerkingtreding nadert, kan het aantal bijeenkomsten geïntensiveerd worden;
- Op 3 april jl. is het onderwerp 'rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur' informeel besproken in het overleg van de portefeuillehouders financiën van de waterschappen;
- In aansluiting op het nu aangepaste Hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit wordt ook een aanpassing van Hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit (De accountantscontrole) voorbereid. Naast aanpassing op grond van de Wet versterking decentrale rekenkamers voor wat betreft de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur, wordt Hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit ook volledig in overeenstemming gebracht met het zogenaamde Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO). In het BADO zijn de bepalingen voor de accountantscontrole voor gemeenten en provincies opgenomen.

Omdat het BADO na wijziging én Hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit na wijziging volledig gelijklopend zijn, zijn de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) overeengekomen dat in het BADO wordt opgenomen dat het BADO ook van toepassing is voor waterschappen. Dat betekent dat hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit komt te vervallen en volstaan kan worden met een verwijzing in het Waterschapsbesluit naar dit BADO. De wijziging van Hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit zoals hiervoor aangegeven vindt plaats tezamen de aanpassing van dezelfde regelgeving voor gemeenten en provincies. Deze aanpassing loopt vertraging op omdat de Algemene Rekenkamer fundamentele bezwaren heeft tegen de wijzigingen van het BADO en de verslaggevingsregels voor gemeenten en provincies. Deze bezwaren richten zich onder andere op de omschrijving of het ontbreken daarvan van een aantal begrippen, de maximale hoogte van de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording (2% in plaats van 3%) en de goedkeuringstolerantie die de accountant hanteert bij het afgeven van een getrouwheidsoordeel over de rechtmatigheid. De verwachting is dat deze bezwaren aanleiding zullen geven tot het aanpassen van de voorschriften voor gemeenten en provincies en daarmee ook voor de voorschriften voor de waterschappen. Aangezien het afleggen van de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur voor het eerst van toepassing is op het verslaggevingsjaar 2025 hebben de waterschappen naar verwachting nog voldoende tijd om eventueel gewijzigde voorschriften te implementeren.

Achtergrondinformatie

Aanleiding

Met de invoering van de Wet versterking decentrale rekenkamers moeten de dagelijkse besturen van de waterschappen met een rechtmatigheidsverantwoording voortaan zelf een verklaring afleggen over de vraag of de in de jaarrekening opgenomen financiële feiten in overeenstemming met de daarvoor geldende regelgeving tot stand zijn gekomen. Tot het invoeringsmoment van de wet is het de verantwoordelijkheid van de accountant om deze verklaring bij de jaarrekening te geven. De wet treedt voor de waterschappen in werking op 1 januari 2025.

Vorbereiding rechtmatigheidsverantwoording

De Unie organiseert een aantal activiteiten om de waterschappen te ondersteunen in hun voorbereidingen op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur. Om te zorgen dat de ondersteuning van de Unie aansluit op de behoefte van de waterschappen, is een werkgroep gevormd van met name een aantal concerncontrollers van de waterschappen. Vooral deze functie staat intern bij de waterschappen aan de lat om het voorbereidingstraject te organiseren. De Unie organiseert de volgende activiteiten:

- De werkgroep heeft een *spoorboekje* ontwikkeld dat de onderwerpen bevat die een waterschap tijdens de voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording 'beet moet pakken'. Naast een beschrijving van deze onderwerpen zijn ook tips vanuit de praktijk van gemeenten, provincies en accountants opgenomen, die zijn opgetekend in interviews die door het Uniebureau zijn gehouden. Omdat de onderwerpen in het spoorboekje in de voorbereidingstijd tot 1 januari 2025 zijn geplaatst, bevat het spoorboekje eveneens een planning voor de implementatie.
- Er is een *online platform Rechtmatigheidsverantwoording* ingericht waar medewerkers van waterschappen en belastingsamenwerkingen lid van kunnen worden. Dit platform kunnen waterschappen vullen met kennis, ervaringen en documenten en er kunnen vragen, oproepen enz. op worden geplaatst. Ook het Uniebureau voorziet dit platform van relevante, nieuwe informatie.
- De Unie organiseert richting de implementatie in 2025 drie keer per jaar een *ambtelijke bijeenkomst* over het onderwerp rechtmatigheidsverantwoording. Er worden gastsprekers uitgenodigd en waterschappen kunnen onderling kennis en ervaringen delen.

Verzamelbrief Digitalisering maart 2024

In deze mededeling wordt u geïnformeerd over de voor de waterschappen relevante voortgang en ontwikkelingen van de digitalisering van de Nederlandse samenleving.

Via een verzamelbrief wordt de Tweede Kamer regelmatig geïnformeerd over de voortgang en ontwikkelingen met betrekking tot de overheidsbrede [werkagenda Waardengedreven Digitaliseren](#). De werkagenda omvat vijf sporen:

1. Iedereen kan meedoen in het digitale tijdperk;
2. Iedereen kan de digitale wereld vertrouwen;
3. Iedereen heeft regie op het digitale leven;
4. Een digitale overheid die waardengedreven en open werkt voor iedereen;
5. Versterken digitale samenleving in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Op 9 april jl. heeft staatssecretaris Van Huffelen de [tweede verzamelbrief Digitalisering](#) naar de Tweede Kamer gestuurd. In deze verzamelbrief wordt melding gemaakt van een aantal successen, maar ook van onderdelen uit de werkagenda die moeizaam verlopen en extra actie vereisen. Voor de waterschappen zijn de volgende onderdelen uit de verzamelbrief relevant:

Spoor 1: iedereen kan meedoen in het digitale tijdperk

- Het [tempo van digitalisering](#) maakt dat steeds meer mensen het moeilijk vinden om zaken met de overheid te regelen. Op basis van nader onderzoek zullen eind 2024 aanvullende instrumenten gepresenteerd worden om deze mensen te ondersteunen.
- [Digitale toegankelijkheid](#) betekent dat websites en mobiele applicaties te gebruiken zijn door mensen met een beperking. Eind 2023 voldeed [39 procent](#) van de overheidssites en -apps aan de wet voor digitale toegankelijkheid.
- Er zijn minder grote stappen gezet dan verwacht in het inrichten van [overheidsbrede loketten](#).
- De nieuwe website waarop mensen alle praktische informatie over publieke dienstverlening in samenhang kunnen vinden, is niet in het eerste kwartaal van 2024 live gegaan. Er is meer tijd nodig om van de website [overheid.nl](#) dé plek voor overheidsinformatie te maken.
- Het onderzoek is afgerond naar de mogelijkheden om overheidsinstanties te verplichten na het verlopen van de eerste betalingstermijn altijd eerst een [kosteloze betalingsherinnering](#) te sturen.
- De staatssecretaris richt zich op [proactieve dienstverlening](#) waarbij burgers en ondernemers proactief informatie aangereikt krijgen en gebruik maken van regelingen waar zij recht op hebben.

Spoor 2: iedereen kan de digitale wereld vertrouwen

- Om het debat over de impact van nieuwe technologieën te stimuleren worden er [ethieksessies](#) ten aanzien van concrete onderwerpen georganiseerd, bijvoorbeeld over anonimiteit en zichtbaarheid online bij Meta, Pol.is en Hallo IJburg.
- Microsoft heeft toegezegd om de [e-mailstandaard DANE/DNSSEC](#) te configureren in Exchange Online in juni 2024 waardoor het mailverkeer van de overheid beter beveiligd wordt.
- In vervolg op het principebesluit voor de [uniforme domeinnaamextensie .gov.nl](#) wordt momenteel een uitvoeringstoets gedaan om de organisatorische en financiële invoeringsconsequenties in beeld te brengen.
- Alle relevante Rijksorganisaties en vitale aanbieders zijn aangesloten op het [Nationaal Detectie Netwerk](#), een samenwerkingsverband voor het delen van dreigingsinformatie en kennis.
- In de kader van het [appbeleid](#) gaat de Rijksoverheid over naar volledig gemanagede apparaten om security- en privacyrisico's verbonden aan het gebruik van mobiele apparaten te beperken.

Spoor 3: iedereen heeft regie op het digitale leven

- Januari jl. is de website gegevensbijbesluiten.overheid.nl gelanceerd. Op deze website kunnen burgers inzien welke gegevens overheidsorganisaties gebruiken bij het nemen van besluiten.
- Op 26 maart jl. ging de Raad van de Europese Unie akkoord met de herziening van de [eIDAS verordening](#). Hiermee komt er een Europees raamwerk waarbinnen nationaal erkende ID-wallets binnen de EU gebruikt kunnen worden. Burgers en ondernemers die dat willen, kunnen zich met de ID-wallets bijvoorbeeld online identificeren, gegevens delen of een elektronische handtekening zetten. Onlangs is een eerste werkende versie van de Nederlandse publieke wallet gepubliceerd.
- Op 2 februari jl. hebben de Europese lidstaten ingestemd met de Europese [AI-verordening](#). Dit is een belangrijk startpunt om in de hele EU een gelijk speelveld te creëren voor de ontwikkeling en het gebruik van veilige AI-systemen met waarborgen voor de bescherming van veiligheid, gezondheid en fundamentele rechten. Op dit moment bereidt het kabinet de uitvoering van de AI-verordening in Nederland voor, zodat Nederland goed en op tijd aan de nieuwe wet kan voldoen.
- Het [algoritmeregister](#) is één van de oplossingen om de transparantie over het gebruik van algoritmes te bevorderen. In het algoritmeregister zijn inmiddels 336 algoritmes opgenomen van 113 organisaties. Eind 2025 moeten alle hoog-risico algoritmes en impactvolle algoritmes in het algoritmeregister staan.
- In januari 2024 is de [overheidsbrede visie generatieve AI](#) gepubliceerd en er is een adviesaanvraag aan de Sociaal-Economische Raad (SER) verzonden over de impact van AI op de arbeidsmarkt. Ook laat de staatssecretaris onderzoek uitvoeren naar AI safety.
- Voor het zomerreces wil de staatssecretaris een non-paper¹ over [cookies en online tracking](#) naar de Kamer sturen.

Spoor 4: een digitale overheid die waardengedreven en open werkt voor iedereen

- Op 6 februari jl. heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel [Adviescollege ICT-toetsing](#) aangenomen. Daarmee is het Adviescollege nu permanent ingesteld.
- Er is een [arbeidsvoorwaardenonderzoek ICT](#) uitgevoerd en een Kwaliteitsraamwerk Informatievoorziening opgezet i.v.m. de werving, selectie en het behoud van ICT personeel.
- Uit de [Monitor Open Standaarden 2023](#) blijkt dat de adoptie van standaarden van de Pas toe of leg uit-lijst langzaam de goede kant op gaat, maar nog niet genoeg is.

¹ Een non-paper is een onofficieel document dat als discussiedocument wordt gebruikt.

Update Bedrijfsvergelijkingen

Deze mededeling geeft een overzicht van de actuele stand van zaken rond de verschillende bedrijfsvergelijkingen van de waterschappen.

Waterschapsspiegel

- De uitvraagperiode is afgesloten en de gegevens zijn grotendeels aangeleverd. Na de validatie daarvan hebben de waterschappen tijd om zaken zo nodig aan te vullen of te wijzigen. Daarop volgt de duidingsperiode (mei-juni).
- 8 oktober a.s. is de publicatiedatum voor de tweejaarlijkse sectorrapportage Waterschapsspeil én de jaarlijkse update van alle onderliggende gegevens, themarapportages en dashboards (Waterschapsspiegel).

Financiële uitvraag

- De uitvraag naar aanleiding van de begrotingen voor 2024 en verder van de waterschappen is afgerond en de gegevens zijn opgenomen in de openbare WAVES-omgeving.
- Het voornemen is om medio 2024 het belastingenboekje 2024 te publiceren.

Verdieping Waterveiligheid (2024)

Met het Platform Waterkeringbeheerders

- De eerste uitvraagronde voor de verdiepende bedrijfsvergelijking Waterveiligheid is afgerond.
- Deze verdiepende bedrijfsvergelijking behandelt de thema's assetmanagement bij waterveiligheid, het Hoogwaterbeschermingsprogramma, zorgplicht, crisisbeheersing en plaagsoorten/graverij.

Verdieping Waterzuiveringsbeheer (2025)

Met de Vereniging van Zuiveringsbeheerders

- Geen noemenswaardige ontwikkelingen sinds de vorige update.

Verdieping Watersysteembeheer (2023)

Met het Platform Watersysteemonderhoud (PWSO) en een klankbordgroep.

- Het rapport inclusief drie praatplaten is gepubliceerd in de besloten omgeving van WAVES.
- De verdieping is besproken in het platform van assetmanagers en is gepresenteerd tijdens de eendaagse van het PWSO.
- De komende periode worden de resultaten ook bij andere gremia onder de aandacht gebracht en worden de secretaris-directeuren erover geïnformeerd middels een ledenbrief.

Leerkring (meer) inhoudelijk en financieel vooruitkijken

- Het doel van de leerkring, waaraan ongeveer 50 medewerkers van waterschappen deelnemen, is om als waterschappen te leren hoe wij meer inzicht kunnen krijgen in de verhouding opgave versus financiële positie in de toekomst en deze inzichten en lessen vervolgens te delen zodat de waterschappen zichzelf kunnen verbeteren.
- Na drie bijeenkomsten op 28 september 2023, 9 november 2023 en 18 januari 2024 wordt nu een tussenstap met deelname uit zeven waterschappen uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in de financiële implicaties van de ontwikkelingen die tot 2050 op de waterschappen afkomen. We doen dit in twee groepen met twee methoden: 1) benadering vanuit de vervangingsopgave; 2) benadering vanuit de ontwikkelingen die na de huidige meerjarenperiode op de sector afkomen. Hierover hebben inmiddels drie sessies plaatsgevonden.

- Op 27 juni 2024 wordt de Leerkring afgesloten. Daarna worden een of meer publicaties gemaakt gericht op het verder in de praktijk kunnen brengen van de oogst van de Leerkring binnen het eigen waterschap.